

MERKITYKSELLISEN JULKISEN OSALLISTUMISEN RAKENTAMINEN KULTTUURIENVÄLISISSÄ KAUPUNGEISSA

2023

Raportti

Opas «arvostavan haastattelun
lähestymistapaan»

Translation co-funded
by the European Union

MERKITYKSELLISEN JULKISEN OSALLISTUMISEN RAKENTAMINEN KULTTUURIENVÄLISISSÄ KAUPUNGEISSA

Opas «arvostavan haastattelun lähestymistapaan»

Raportti

Intercultural Cities -ohjelma
2023

Tämä käännös on laadittu Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston taloudellisella tuella. Sen sisältö on yksinomaan kirjoittajien vastuulla. Tässä esitettyjä näkemyksiä ei voida millään tavalla pitää Euroopan unionin tai Euroopan neuvoston virallisten mielipiteiden mukaisesti.

Tämä käännös on tuotettu Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston taloudellisella tuella yhteishankkeen «Building an Inclusive Integration Approach in Finland» puitteissa.

Tässä työssä esitetyistä mielipiteistä vastaa tekijä eivätkä mielipiteet vastaa välttämättä Euroopan neuvoston virallista politiikkaa.

Toimitus: Intercultural Inclusion Unit

Kannen kuva:
PeopleImages, Getty Images

Intercultural Cities Unit,
Euroopan neuvosto ©

Euroopan neuvosto, helmikuu 2023

SISÄLLYS

ESIPUHE	5
1. JOHDANTO	7
1.1. Miksi osallistuisit?	7
1.2. Arvostavan haastattelun lähestymistapa: määritelmä ja soveltaminen	8
1.3. Osallistavien prosessien kehittäminen monimuotoisissa yhteiskunnissa	8
2. MENETELMÄT: ARVOSTAVA HAASTATTELU	10
2.1. Määrittely (aihe)	10
2.2. Selvitystyö (resurssit)	11
2.3. Unelma (tavoite)	11
2.4. Suunnittelu (prosessi) ja sitouttaminen	12
3. KÄYTÄNNÖN NÄKÖKOHDAT	13
3.1. Tapaamisen suunnitteleminen	13
3.2. Tapaamisen kutsuminen koolle	14
3.3. Tapaamisen järjestäminen	17
3.4. Loppupäätelmien saavuttaminen yhteisymmärryksessä	18
3.5. Tiedon jakaminen	20
4. KESTÄVYYDEN EDISTÄMINEN	21
5. YHTEENVETO	23
6. LIITTEET	24
LIITE I: LFA-matriisi osallistavaan ryhmäsuunnitteluun	24
LIITE II: Ote käsikirjasta, jossa suunnitellaan kulttuurienvälisiä taitoja käsittelevä kurssi, luku "Aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen edistäminen"	25

ESIPUHE

Intercultural Cities (ICC) -ohjelma tukee paikallis- ja alueviranomaisia kaikkialla maailmassa niiden tarkastellessa toimintalinjoja kulttuurienvälisen linssin läpi. Toiveena on, että kun kulttuurienvälisestä politiikkaa sovelletaan, useimmat asukkaat pitävät monimuotoisuutta voimavarana ongelman sijaan ja hyväksyvät sen, että kaikki kulttuurit muuttuvat, kun ne kohtaavat toisensa julkisella areenalla.

Kulttuurienväliset kaupungit, joiden väestö on monimuotoista ja joissa on eri kansallisuuksia ja alkuperää olevia ihmisiä, jotka puhuvat eri kieliä ja joilla on eri uskontoja/vakaumuksia ja taustoja, perustavat politiikkansa neljään pilariin, jotka tukevat niiden kehitystä ja ylläpitoa: todellinen yhdenvertaisuus, monimuotoisuuden arvostaminen, mielekäs kulttuurienvälisen vuorovaikutus sekä aktiivinen kansalaisuus ja osallistuminen.

Kun Ministerikomitean suositus CM/Rec(2022)10 jäsenvaltioille kulttuurienvälisestä integraatiosta edistävistä monitasoisista politiikoista ja hallinnosta hyväksyttiin, aktiivisesta kansalaisuudesta ja osallistumisesta tuli virallisesti kulttuurienvälisestä integraatiosta koskevan lähestymistavan neljäs pilari. Euroopan neuvoston ICC-ohjelma on kuitenkin edistänyt kansalaisten osallistumista jäsentensä keskuudessa vuodesta 2008 lähtien. Yhteisöjen kuuleminen ja osallistuminen kulttuurienvälisen kaupunkistrategian kehittämiseen, täytäntöönpanoon ja arviointiin ei ole tärkeää ainoastaan paremman politiikan kehittämisen kannalta, vaan se on myös arvokasta itsessään. Aidosti kulttuurienvälinen kaupunki voidaan saavuttaa vain kaikkien kaupungin tärkeimpien instituutioiden, ryhmien ja yhteisöjen aktiivisen osallistumisen kautta. Kulttuurienvälinen kaupunki pyrkii siksi aktiivisesti siihen, että kaikki asukkaat osallistuvat erilaisiin päätöksentekoprosesseihin, jotka vaikuttavat elämään kaupungissa. Näin se lisää tukea ja siten paikallisten toimintalinjojen kestävyyttä sekä vähentää samalla sosiaalisen syrjäytymisen taloudellisia kustannuksia.

Osallistavilla prosesseilla on keskeinen rooli luotaessa monitasoisia hallintomallia, jossa kansallinen hallinto tekee yhteistyötä alue- ja paikallisviranomaisten sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa: lähestymistapa mahdollistaa politiikan laatimisen, yhteistyön ja koordinoinnin kaikkien asiaankuuluvien viranomaisten kesken kaikilla hallinnon tasoilla ja – ihannetapauksessa – kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa jaetun toimivallan tai yhteisen edun mukaisilla aloilla.

Monitasoisia hallintomallia on täydennettävä osallistamalla yleisö kulttuurienvälisen integraatiosuunnitelmien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin kansalaisten osallistumisesta paikalliseen julkiseen toimintaan annetun laajemman Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen (CM/Rec(2018)4) mukaisesti. Tällainen yksittäisten henkilöiden osallistuminen valtiosta riippumattomien järjestöjen kautta on olennaisen tärkeää, jotta voimme vastata globalisoituneiden kaupunkien monimutkaiseen ”monimuotoisuuden monimuotoisuuteen”, lisätä erityisesti vähemmistötaustaisten henkilöiden ja organisaatioiden tunnetta osallisuudesta ja saada laaja yleisö hyväksymään kulttuurienvälisiä integraatiosuunnitelmia.¹

Tämä opas on tarkoitettu pääasiassa paikallisviranomaisille ja käytännön toimijoille, jotka osallistuvat osallistavien prosessien eri vaiheisiin alustavasta suunnittelusta arviointiin saakka. Vaikka osallistavia prosesseja on monia erilaisia – kuten osallistava budjetointi, osallistavan politiikan kehittäminen tai osallistava palaute – tässä oppaassa keskitytään osallistaviin prosesseihin yleisesti, jotta käsitettä voitaisiin käyttää mahdollisimman laajasti. Opas kehottaa pohtimaan yhteisrakentamisen merkitystä käytännössä, sosiaalisen osallistumisen periaatteisiin, kuten yhdenvertaisuuteen ja keskinäiseen kunnioitukseen, perustuvan ryhmädynamiikan luomista sekä näiden prosessien pitkän aikavälin kestävyteen tarvittavia tekijöitä.

1. Katso: Model framework for an intercultural integration strategy at the national level, Euroopan neuvosto (2021)

Opas perustuu vuonna 2017 julkaistuun julkaisuun "[Guía de Claves para la Participación Social en la Diversidad](#)", jonka on laatinut Teneriffalla perustettu sosiaalisen osallistumisen työryhmä, joka toimii [Juntos En la misma dirección](#) (Yhdessä samaan suuntaan) -strategian puitteissa. Tämä opas perustuu seuraavien kirjoittajien alkuperäiseen työhön: Roxana de Ortiz, Concepción Sicilia, Alicia Torres, María E. Fonte, Dácil Baute, Sofia Lewit, Carolina Martín Dácil Baute, Sofia Lewit ja Carolina Martín, Gladys Gutiérrez, Sergio Barrera, Lorena Oval, Carmen Diaz, Lamine Cissé, Montserrat Conde, Carmen Luisa González, Vicente Zapata. Opas mukautettiin maailmanlaajuisen ICC-ohjelman kansainväliseen kontekstiin, ja siihen lisättiin inspiroivia esimerkkejä hyvistä käytännöistä ICC-verkoston jäsenkaupungeista.

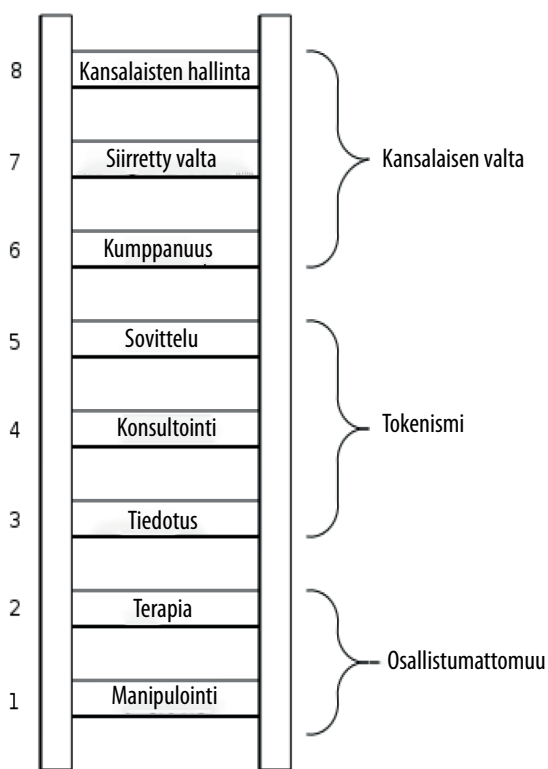
1. JOHDANTO

1.1. Miksi osallistuisit?

Kulttuurienvälisessä mallissa pidetään erittäin tärkeänä mielekkään kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen, osallistumisen ja kulttuurienvälisen vuoropuhelun tilojen ja mahdollisuuksien edistämistä.

Kun Ministerikomitean suositus CM/Rec(2022)10 jäsenvaltioille kulttuurienvälisestä integraatiosta edistävistä monitasoisista politiikoista ja hallinnosta hyväksyttiin, aktiivisesta kansalaisuudesta ja osallistumisesta tuli yksi Euroopan neuvoston kulttuurienvälisen integraation mallin peruseriaatteista.

Osallistumisella ei tarkoiteta pelkästään äänioikeuden käyttöä, vaan myös kansalaisten vaikuttamis-, keskustelu-, yhteistuotanto- ja seurantatoimia. Kulttuurienvälisestä integraatiosta koskevan kansallisen strategian mallikehys täsmentääkin, että pelkkä äänioikeus ei takaa aktiivista kansalaisuutta ja osallistumista ulkomaalaisille ja että olisi tutkittava vaihtoehtoisia osallistumismuotoja, jotta he voivat osallistua ainakin paikallistason politiikkaan.

Osallistuminen merkitsee vallan jakamista. Se tarkoittaa eri alkuperää ja ominaispiirteitä edustavien ihmisten osallistumista päätöksentekoon kaupunkien poliittisissa, sosiaalisissa, taloudellisissa, kulttuurisissa sekä koulutukseen liittyvissä instituutioissa. Kuten Sherry Arnsteinin ”osallistumisen tikkaat” (kuva vasemmalla)² osoittaa, osallistavat politiikat mahdollistavat eriasteisen osallistumisen: pelkästä tiedottamisesta tai jopa manipuloinnista todelliseen vallan luovuttamiseen asukkaille. Jos haluat lisätietoja siitä, miten voit kehittää kulttuurienvälistä osaamista tässä, tutustu *Manual for the design of a training course on intercultural competence* -käsikirjan otteeseen (liite II).

Osallistuminen on myös demokratian ja ihmisoikeuksien keskeinen periaate, ja onnistuessaan se lisää sekä yksilön yhteenkuuluvuuden tunnetta että yhteisön tunnetta yhteisistä arvoista.

Osallistuminen ja ”aktiivinen kansalaisuus” eivät koske vain kansalaisia kansalaisuuden perusteella. Ne voivat tapahtua aina, kun sidosryhmillä (tarvittaessa myös muilla kuin kyseisen maan kansalaisilla) on oikeus, keinot, tila, mahdollisuus ja tuki ilmaista näkemyksiään vapaasti ja vaikuttaa päätöksentekoon heitä koskevissa tärkeissä asioissa. Joissakin tilanteissa osallistu-

minen voi tarkoittaa sitä, että ne, joihin asia vaikuttaa suoraan, ottavat ohjat käsiinsä ja ohjaavat prosessia. Kulttuurienvälinen osallistuminen edellyttää yhdenvertaista ja kunnioittavaa perustaa, jossa kaikki tuntevat tullessa kuulluksi, ja siihen sisältyy sellaisten esteiden poistaminen, jotka voivat estää tiettyjen ihmisten aktiivisen osallistumisen.³

2. Katso: Sherry R. Arnsteinin ”A Ladder of Citizen Participation”, *Journal of the American Planning Association*, Vol. 35, No. 4, heinäkuu 1969, s. 216–224.
3. *Intercultural Cities Glossary*, Euroopan neuvosto (2022).

Euroopan neuvosto kannustaa kulttuurienvälisiä kaupunkeja käynnistämään tarvittaessa pidemmän aikavälin osallistumisprosesseja sen sijaan, että ne työskentelisivät vain kertaluonteisten toimien tai hankekohtaisten lähestymistapojen pohjalta. Näiden prosessien kestävyys varmistamiseksi kulttuurienvälisen kaupungin on otettava huomioon se, että prosessi voi kehittyä ja sen tavoitteita (lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä) tarkistetaan ja määritellään uudelleen prosessin edetessä.

Vaikka osallistaviin prosesseihin voidaan soveltaa useita menetelmiä, tässä oppaassa keskitytään tiettyyn lähestymistapaan, joka tunnetaan nimellä ”**arvostava haastattelu**” (Appreciative Inquiry).⁴Tässä lähestymistavassa keskitytään erityisesti siihen, mikä kaupungissa jo toimii ja miten uusia ratkaisuja voidaan kehittää aiemmin saavutetun menestyksen pohjalta.

1.2. Arvostavan haastattelun lähestymistapa: määritelmä ja soveltaminen

Mikä tahansa osallistava prosessi sisältää mielekästä vuorovaikutusta ihmisryhmän sisällä. Arvostava haastattelu on työkalu, jolla luodaan olosuhteet, joissa ihmisiä tuetaan viestinnässä ja tiimityössä kohti yhteisiä tavoitteita. Tämä puolestaan voi auttaa ryhmää löytämään uusia ratkaisuja.⁵ Arvostava haastattelu auttaa osallistujia myös vastaamaan monenlaisiin kysymyksiin: Millaista todellisuutta ja tulevaisuutta haluamme rakentaa? Minkä merkityksen haluamme antaa sille, mitä ympärillämme tapahtuu? Kuinka meidän pitäisi kommunikoida muiden kanssa tavoitteistamme?

Arvostava haastattelu on toimintakeskeinen menetelmä, joka perustuu positiiviseen ajattelutapaan ja joka voi auttaa kulttuurienvälisiä kaupunkeja luomaan yhteistyöprosessin. Sen tavoitteena on luoda yhteinen visio tulevaisuudesta, joka perustuu kaupungin vahvuuksiin ja sen aiempiin saavutuksiin. Siinä missä perinteiset ongelmanratkaisumenetelmät keskittyvät puutteisiin, arvostava haastattelu keskittyy myönteisiin asioihin. Siinä korostetaan sitä, mikä jo toimii, ja tutkitaan mahdollisuuksia laajentaa tätä menestystä käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Sen tavoitteena on nopeuttaa oppimista ja kannustaa luovuuteen sekä lisätä kaikkien asianosaisten joustavuutta ja luottamusta muutokseen.⁶ Lähestymistavan kaikilla osa-alueilla sovelletaan kulttuurienvälisiä näkökulmaa, joka keskittyy osallistamiseen.

1.3. Osallistavien prosessien kehittäminen monimuotoisissa yhteiskunnissa

Kulttuurienvälisyys on lähestymistapa, jonka avulla voidaan varmistaa yhdenvertaisuus ja yhtenäisyys kulttuurisesti monimuotoisissa yhteiskunnissa. Se rohkaisee eri alkuperää, kulttuuria ja taustaa edustavien ihmisten sekoittumista ja vuorovaikutusta, jotta voidaan rakentaa kollektiivista identiteettiä, joka käsittää kulttuurisen moniarvoisuuden, ihmisoikeudet, demokratian, osallisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja syrjimättömyyden. Kulttuurienvälisyys perustuu useiden periaatteiden samanaikaiseen soveltamiseen. Näitä periaatteita ovat esimerkiksi yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet, monimuotoisuus etuna (eikä ratkaistavana ongelmana), mielekäs kulttuurienvälinen vuorovaikutus sekä aktiivinen kansalaisuus ja osallistuminen, joiden avulla kaikkien asukkaiden panosta voidaan hyödyntää yhteiskunnan kehittämisessä.

Kun osallistavia prosesseja kehitetään kulttuurienvälisen linssin kautta, on tärkeää investoida aikaa ja resursseja kaikenlaisista taustoista tulevien asukkaiden osallistamiseen. Arvostavan haastattelun lähestymistapa on tässä hyödyllinen, koska keskustelun lähtökohtana ovat erimielisyytemme ja kaikki meille yhteinen. On tärkeää, että prosessissa tunnustetaan, että kaikki voivat tarjota hyödyllisiä resursseja ja ideoita, ja siksi heille tulisi tarjota avoin foorumi, johon he voivat osallistua tasapuolisesti. Vahvojen kulttuurienvälisten suhteiden luominen auttaa myös rakentamaan prosessin, joka kestää ajan mittaan.

Osallistaviin prosesseihin olisi siksi otettava mukaan kaikki asiasta kiinnostuneet, ja niihin olisi kutsuttava kaupungissa läsnä olevia edustajia kaikista taustoista yhtäläisin ehdoin. Yksilöiden monimuotoisuus on tärkeää syrjimättömän ja realistisen lopputuloksen aikaansaamiseksi, mutta tämän lisäksi tarvitaan myös monenlaisia liittolaisia (kuten organisaatioita, julkisia ja yksityisiä tahoja tai kulttuuriryhmiä), jotka edustavat erilaisia näkökulmia, tarjoavat erilaisia resursseja ja muodostavat monitasoisia ja monisidosryhmäisiä verkostoja.

4. Barrett, F. J. ja Fry, R. E. (2010). *A Positive Approach to Building Co-operative Capacity*. A TAOS Institute publication.

5. Cooperider, D. ja Whitney, D. (2005). *A positive revolution in change*. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers.

6. Trosten-Bloom, A. & Whitney, D. (1999). *Appreciative Inquiry: The path to positive change*. In Cram, Fiona. (2010). *Appreciative Inquiry*. MAI Review. 3. 4.

Montreal Intercultural Council, Kanada

Montreal Intercultural Council (CiM) on neuvoo-antava elin, joka käsittelee kulttuurienvälisiä suhteita. Siihen kuuluu 15 vapaaehtoista jäsentä, mukaan lukien puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa. Jäsenet tulevat erilaisista ammatillisista taustoista ja heijastavat Montrealin kulttuurista monimuotoisuutta. CiM antaa neuvoja ja lausuntoja kaupunginvaltuustolle ja sen toimeenpanevälle komitealle kaikissa kulttuuriyhteisöjen kannalta tärkeissä kysymyksissä sekä kaikissa muissa kulttuurienvälisiin suhteisiin ja toimintalinjoihin liittyvissä asioissa. CiM pyytää lausuntoja ja vastaanottaa pyyntöjä ja ehdotuksia henkilöiltä ja ryhmiltä, jotka työskentelevät kulttuurienvälisen suhteiden parissa. Lisäksi se tekee tai teettää tutkimuksia, joita se pitää tarpeellisina neujensa tueksi

ICI Sherbrooken maahanmuuttoa käsittelevä neuvoo-antava elin: Quebec, Kanada

Vuonna 2019 Sherbrooken kaupunki perusti Sherbrooken maahanmuuttoa käsittelevän neuvoo-antava elimen (ICI Sherbrooke) sektorien välistä yhteistyötä sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämistä koskevan "Sherbrooke, terve kaupunki" -ohjelmansa kautta. ICI Sherbrooken tavoitteena on lisätä kulttuurienvälisen integraation parissa toimivien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja paikallisten yhdistysten osallistumista maahanmuuttokysymyksiin. ICI Sherbrooke kokoaa yhteen kaikki organisaatiot, jotka osallistuvat – suoraan tai välillisesti – alueelle asettuvien maahanmuuttajien ekosysteemiin. Myös kaupunginhallinto kuuluu tähän toimielimeen. ICI Sherbrooke järjestää säännöllisesti kokouksia ylläpitääkseen kumppaneiden aktiivisuutta ja seuratakseen yhteiskunnan edun mukaisten hankkeiden toteutumista.

Equalities Assembly, Leedsin kaupunginvaltuusto, Yhdistynyt kuningaskunta

Leedsin kaupungin Equalities Assembly on mekanismi, jolla pyritään varmistamaan erilaisten yhteisöjen osallistuminen, mukaan lukien sukupuolten tasapuolinen edustus. Se on tasa-arvokeskuksesta koostuva foorumi, joka auttaa varmistamaan, että kaupunki ottaa kaikki kansalaiset mukaan päätöksentekoon. Leeds järjestää joka vuosi konferenssin, jossa keskuksat voivat kokoontua ja keskustella tärkeimmistä haasteista ja mahdollisuuksista, joita ryhmät kohtaavat eri puolilla kaupunkia. Nykyisiin keskuksiin kuuluu uskonto- tai vakaumuskeskus, ikäkeskus, mustien ja etnisten vähemmistöjen keskus, vammaisten keskus, HLBT+-keskus sekä naisten ja tyttöjen keskus.

Uskonnollisten johtajien foorumi, Haifa, Israel

Haifa Forum for Interfaith Cooperation (HaiFIC) on monipuolinen ryhmä hengellisiä ja uskonnollisia johtajia kaikista Haifan kaupungissa edustettuina olevista eri uskonnoista ja kulttuureista. Ryhmä kokoontuu edistämään uskontojen välistä vuorovaikutusta ja rauhanomaista rinnakkaiseloä. Se auttaa uskonnollisia yhteisöjä lisäämään uskontojen välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä. Sisäministeriön, kansallisen sovittelukeskuksen ja muiden tahojen tukemana ryhmä järjestää vuosittain 4–6 tapaamista, joissa keskitytään vertaisoppimiseen ja yhteisöjä yhdistävän sosiaalisen toiminnan kehittämiseen.

Lähtökohdat:

- ▶ Kaupunki tekee yhteistyötä muiden kanssa edistääkseen kulttuurienvälistä sekoittumista ja vuorovaikutusta eri ryhmien välillä.
- ▶ Osallistujille on tarjottu mahdollisuus kertoa omasta monimuotoisuudestaan ja siitä, mikä tekee heistä erityisiä.
- ▶ Osallistujat ovat myös tunnistaneet, mikä heille on yhteistä.
- ▶ Ryhmässä kunnioitetaan ja arvostetaan sekä heidän erojaan että sitä, mitä heillä on yhteistä.
- ▶ Jokainen läsnäolija kokee, että hänellä on mahdollisuus osallistua tasapuolisesti tapaamisiin ja prosessiin oman henkilökohtaisen näkökulmansa ja kokemuksensa perusteella.
- ▶ Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan alusta alkaen yhdessä.

2. MENETELMÄT: ARVOSTAVA HAASTATTELU

Kulttuurienvälinen kaupunki voi käyttää arvostavan haastattelun metodologiaa rakentaakseen kestäväen osallistavan prosessin monimuotoisessa yhteiskunnassa. Tämä prosessi sisältää viisi vaihetta: **Määrittely (aihe); Selvitystyö (resurssit); Unelma (tavoite); Suunnittelu (prosessi); Sitouttaminen.** (HUOMAUTUS: Loogiseen viitekehykseen perustuva lähestymistapa (Logical Framework Approach – LFA) on toinen täydentävä lähestymistapa, jota voidaan soveltaa osallistavan ryhmäsuunnittelun järjestämiseen. Jos haluat lisätietoja lähestymistavasta, tutustu liitteessä I olevaan osallistavaa ryhmäsuunnittelua koskevaan taulukkoon.

Määrittelyvaiheessa (1) osallistajat valitsevat aiheen (ei ongelman), jota he haluavat tarkastella. Selvitystyövaiheessa (2) keskitytään tunnistamaan prosessia rikastuttavia resursseja, ryhmän parhaita puolia kussakin tilanteessa sekä osallistujien kokemuksia eri elämänalueilta. Unelmien rakentamisen vaihe (3) keskittyy yhteisen vision luomiseen osallistujien kesken. Suunnitteluvaiheessa (4) ryhmä laatii yhdessä realistisen suunnitelman yhteisen unelmansa toteuttamiseksi. Sitouttaminen (5) on lähestymistavan viimeinen vaihe, jossa keskitytään vahvistamaan osallistujien sitoutumista pyrkimystensä ja tavoitteidensa saavuttamiseen.

2.1. Määrittely (aihe)

Prosesseissa yhdistyvät usein erilaiset intressit ja toiveet. Vaikka jotkut osallistajat saattavat olla kiinnostuneempia välittömien ongelmien käsittelystä, toiset saattavat painottaa enemmän rakenteellisia näkökohtia ja keskipitkän tai pitkän aikavälin tavoitteita. Samaan aikaan jotkut osallistajat saattavat olla kiinnostuneempia taloudellisista kysymyksistä, kun taas toiset voivat olla kiinnostuneempia sosiaalisista, kulttuurisista tai ympäristöön liittyvistä haasteista. Aiheen yhteisen määrittelyprosessin pitäisi siksi alkaa luoda yhteenkuuluvuutta ja edistää yhteisen näkemyksen muodostamista ryhmässä. Sitoutuminen todelliseen yhteisluomiseen (sen sijaan, että tiettyjen hallitsevien äänien annettaisiin hallita määrittelyä) on elintärkeää, jotta prosessi toimisi hyvin.

Valitusta aiheesta riippumatta on tärkeää tuoda yhteen kaikki motivaatiot ja huolenaiheet ja aloittaa keskustelemalla siitä, mitä aiheet merkitsevät ryhmän jäsenille, mitkä ovat heidän odotuksensa ja miksi aihe kiinnostaa heitä. Tämän keskustelun kautta hiljaiset oletukset tulisi tuoda esiin. Samalla on muodostettava tunne siitä, mikä yhdistää ryhmän jäsenten motiiveja ja muotoilla se sanoin. Tätä sanallistamista voidaan sitten edelleen jalostaa iskulauseeksi, jota sovelletaan koko ryhmän työssä ja joka tiivistää yhteiset odotukset.

Prosessissa on tarvittaessa kyseenalaistettava ennakkokäsitykset ja kehotettava luomaan tai soveltamaan uusia toimintatapoja aiheeseen liittyen. Aiheen määrittely on ihanteellisesti sekä luova että dynaaminen prosessi, joka luo perustan osallistavan prosessin seuraaville vaiheille. On tärkeää, että keskustelujen henki on motivoiva ja osallistava, jotta koko prosessin onnistunut lopputulos voidaan varmistaa.

Tarkistuslista aiheen määrittelyä varten:

- ▶ Onko kaikille ryhmän jäsenille annettu mahdollisuus aktiivisesti määrittellä aihe yhdessä ilmaisemalla omia ajatuksia ja jakamalla niitä? Jos ei, voitko tehdä jotain tukeaksesi jäseniä, jotka eivät ole osallistuneet aktiivisesti aiheen määrittelyyn?
- ▶ Ovatko kaikki ryhmän osallistajat ymmärtäneet ja hyväksyneet yhdessä määritellyn aiheen? Jos ei, olisiko tätä ja sen syytä hyödyllistä selventää?
- ▶ Haluavatko osallistajat käyttää aiheen määrittelyssä luovia lähestymistapoja, kuten visuaalisia kuvia tai musiikkia?
- ▶ Onko ryhmä löytänyt sanoja, jotka puhuttelevat heitä, havainnollistavat tilannetta uudella tavalla, haastavat yleisiä käsityksiä ja luovat uusia siteitä ryhmän jäsenten välille? Onko kysymyksiä esitetty tarpeeksi?

2.2. Selvitystyö (resurssit)

Kun aihe on määritelty, seuraava askel on tunnistaa kaikkien mukana olevien henkilöiden henkilökohtaiset resurssit ja vahvuudet, kuten kyvyt, tiedot, taidot ja yhteydet, sekä määrittellä ryhmän resurssit, eli saatavilla olevat materiaalit, varat, tiedot, rakenteet ja tukivälineet. Tässä vaiheessa on tärkeää tehdä yhteistyötä asianomaisten yhteisöjen kanssa käytettävissä olevien rakenteellisten resurssien määrittelemiseksi ammatillisella tasolla tai paikallisten organisaatioiden kautta.

Usein on hyödyllistä palata aiempiin menestystarinoihin (jotka tunnistettiin haastattelujen ja muiden vastaavien välineiden avulla), kun edistystä on saatu aikaan. Näiden tarinoiden ja niiden tärkeimpien hetkien tarkasteleminen auttaa ymmärtämään, miksi aiempi toiminta on onnistunut, ja siten näiden tekijöiden varaan on mahdollista rakentaa uutta. Visuaalinen selvitys saatavilla olevista resursseista ja menestystarinoista voidaan jakaa ryhmän kanssa, ja sitä voidaan käyttää inspiraation lähteenä koko prosessin ajan.

Koko ryhmän harjoitus: "Ostokyyvyt"

Kuvittele, että olet ostoskeskuksessa, joka myy vain positiivisia henkilökohtaisia kykyjä ja piirteitä. Et etsi mitään erityistä, vain kuljet kaupasta toiseen, kunnes yhtäkkiä näet jotain, mitä huomaat tarvitsevasi. Mitä positiivisia asioita ostaisit ollaksesi osa itseäsi tai ryhmääsi? Mitä kykyjä, hyveitä tai muuta ottaisit mukaasi? Mitä sellaista muut ryhmän jäsenet huomaavat sinusta, mikä on erilaista? Miten tämä uusi kyky vaikuttaa sinuun omassa ja ryhmän tulevaisuudessa? Tämä harjoitus voi auttaa tunnistamaan kykyjä (tai tarpeita erilaisille kyyville), jotka auttavat sinua saavuttamaan tavoitteesi.

Tarkistuslista yhteisten resurssien tehokasta tunnistamista varten:

- ▶ Onko aihe määritelty riittävän selkeästi, jotta asiaankuuluvien resurssien tunnistaminen on helpompaa?
- ▶ Ovatko kaikki tietoisia erilaisista "resursseista" ja niiden välisistä eroista, jotta he voivat tunnistaa henkilökohtaisia resursseja tai ryhmä- ja yhteisöresursseja?
- ▶ Onko jokainen ryhmän jäsen tuonut esiin sen, mitä he pitävät resurssina ja/tai sanonut, mitä resursseja heidän mielestään pitäisi käyttää?
- ▶ Onko aiemmista saavutuksista keskusteltu?
- ▶ Onko työ ja sen johtopäätökset esitetty visuaalisesti niin, että kaikilla on pääsy samaan tietoon?

2.3. Unelma (tavoite)

Prosessin kolmas vaihe on yhteisen unelman rakentaminen, jossa sovittuun aiheeseen lisätään sisältöä. Tässä vaiheessa määrittellään yksityiskohtaisesti erityiset tavoitteet, ja ryhmä tulee tietoisemmaksi prosessin suunnasta.

Yhteisen unelman rakentamiseksi on tärkeää kannustaa osallistujia puhumaan tulevaisuuden visiostaan ja kuvittelemaan mahdollinen lopputulos, jos tavoite saavutetaan (osallistujien tulevaisuuden visioita voidaan pohtia alla olevien harjoitusten avulla). Fasilitaattoreiden tehtävänä on edistää tiedon vaihtoa, jonka tavoitteena on määrittää yksi kaikille yhteinen ja osallistava unelma.

Kun osallistujat alkavat jakaa unelmiaan/toiveitaan dialogin kautta, he voivat esittää kysymyksiä ja visualisoida yhteisiä toiveitaan. Yhteisiä unelmia voidaan visualisoida edelleen piirustusten, maalausten tai sanojen avulla.

"Puhelu tulevaisuudesta"

Kuvittele, että joku ryhmän jäsenistä soittaa sinulle vuoden kuluttua kertoakseen, kuinka onnellinen hän on siitä, että sinä ja tiiminne olette saavuttaneet vuotta aiemmin asettamanne tavoitteen ja että hän haluaisi jakaa positiiviset ajatuksensa prosessista. Mitä hän sanoisi sinusta, tiimistäsi ja saavutuksistasi? Mihin hän olisi itse sanomansa mukaan eniten tyytyväinen? Mistä hän piti eniten? Ja mitä vastaisit?

"Tulevaisuuden sanomalehti"

Kuvittele, että olet tulevaisuudessa ja ostat sanomalehden. Lehdessä on etusivun juttu ryhmästäne ja sen menestyksestä. Mikä olisi otsikko? Mitä lukisit artikkelista?

"Aikakone"

Kuvittele, että astut aikakoneeseen, joka vie sinut tulevaisuuteen, tasan vuoden päähän. Kun poistut koneesta, huomaat, että sinä ja ystäväsi ryhmässä tai organisaatiossa olette saavuttaneet itsellenne asettamanne tavoitteen. Mikä on erilaista? Mitä sellaista tapahtuu, mitä ei ole tapahtunut aiemmin? Mistä tiedät sen? Mitä mieltä olet tuloksesta? Miten organisaatiosi toimii tässä uudessa tulevaisuudessa?

Kuinka yhteinen unelma rakennetaan:

- ▶ Osallistujat tunnistavat, mitä he haluavat, mikä yhdistää heitä ja mitkä resurssit ovat heidän käytettävissään.
- ▶ Osallistujilta on kysytty, mitä he haluaisivat nähdä enemmän ja mitä toiminta-alueita he haluavat laajentaa.
- ▶ Osallistujien kanssa on pohdittu paikallisia kulttuurisia piirteitä ja ryhmään liittyviä tekijöitä.
- ▶ Osallistujien tekemiä ehdotuksia ei ole arvosteltu.
- ▶ Yksittäisiltä osallistujilta ja koko ryhmältä on kysytty heidän visioitaan paremmasta tulevaisuudesta suhteessa tunnistettuun aiheeseen.

2.4. Suunnittelu (prosessi) ja sitouttaminen

Neljäs ja viides vaihe (suunnittelu ja sitouttaminen) toteutetaan päällekkäin. Tämä johtuu siitä, että molemmat koskevat tehokasta täytäntöönpanoa. Tehtäviä aletaan jakaa ja toteuttaa heti, kun ryhmä määrittelee yhteisen unelman saavuttamiseksi tarvittavat toimet.

Suunnitteluvaiheessa ryhmä määrittelee tarvittavat strategiat ja toimenpiteet. Käytettävissä olevat resurssit (aineelliset resurssit tai osallistujien taitoihin ja tietoihin liittyvät resurssit sekä esimerkit onnistuneista kokemuksista tai menestystarinoista) on tärkeää sisällyttää sellaisina kuin ryhmä on määritellyt ne edellisissä vaiheissa. On myös yleistä, että tässä vaiheessa syntyy uusia ideoita, ja tällaiset ideat olisi hyvä ottaa huomioon aina, kun ne voivat edistää yhteisen unelman toteuttamista.

Sitouttamisvaiheessa määritellään toimien toteuttamiseen tarvittavat tehtävät ja sitoumukset. Käytettävissä olevissa resurssit on tärkeä pitää mielessä, jotta tehtävät voidaan jakaa mahdollisimman tehokkaasti. Tämän vaiheen jälkeen suunnitelmaa on mukautettava uusiin olosuhteisiin koko toteutusjakson ajan, ja ryhmän on joskus palattava suunnitteluvaiheeseen tarkistaakseen uudelleen, että toteutus palvelee edelleen asetettua tavoitetta.

Ihannetapauksessa prosessi mukautuu ryhmän erilaisiin työskentelytapoihin. Jotkut saattavat toivoa, että suunnitelmat kartoitetaan perusteellisesti ennen toteutuksen aloittamista, kun taas toiset saattavat toivoa, että asiat toteutetaan vähemmällä suunnittelulla. Siksi ryhmän tulee yhdessä miettiä, suunnitellaanko toimet etukäteen vai siirtyäkö toteutukseen nopeammalla aikataululla. Ryhmä voidaan jakaa myös pienempiin keskusteluryhmiin, joissa jäsenet voivat määrittää itselleen parhaat työskentelytavat.

Kuinka helpottaa suunnittelu- ja sitouttamisvaiheita:

- ▶ Sisällytä käytettävissä olevat resurssit suunnitteluvaiheeseen ja varmista, että arvokkaita resursseja ei jätetä huomiotta.
- ▶ Sisällytä keskusteluihin kulttuurisia näkökohtia, kuten arvoja ja uskomuksia, sekä rakenteellisia näkökohtia, jotka liittyvät esimerkiksi viestintämuotoihin ja päätöksentekoon.
- ▶ Palaa toimiviksi havaittuihin ratkaisuihin ja vahvuuksiin aina, kun suunnittelu takkuu.
- ▶ Tee ehdotetuista tavoitteista ja strategioista sekä niiden toteuttamiseksi tarvittavista toimista ja tehtävistä mahdollisimman selkeitä ja konkreettisia (saavutettavissa ja mitattavissa).
- ▶ Määritä aikataulu sen jälkeen, kun olet määrittänyt, kuinka paljon aikaa tarvitaan todennäköisesti kunkin toiminnon tai tehtävän toteuttamiseen.
- ▶ Varmista, että suunnitelma on riittävän joustava, jotta sitä voidaan mukauttaa prosessin olosuhteiden tai osallistujien mahdollisten muutosten mukaisella tavalla.
- ▶ Varmista, että kaikki osallistujat tuntevat olevansa tasa-arvoisia ja vapaita osallistumaan demokraattisesti ryhmässä.

3. KÄYTÄNNÖN NÄKÖKOHDAT

3.1. Tapaamisen suunnitteleminen

Yhteistuotanto ja yhteiskehittäminen kutsuvat kaikki mukaan alusta alkaen. Yhteiskehittämisen vahvuus on kestävämmät tulokset. Prosessiin tulisi kuitenkin varata riittävästi aikaa ja resursseja, koska se voi olla haastava ja aikaa vievä. Siksi on tärkeää valmistella ja suunnitella tapaamiset hyvin ja mahdollistaa yhteiskehittäminen keskustelujen aikana.

Yhteistyöprosessien fasilitoinnissa on tärkeää ottaa huomioon seuraavat tekijät: tietoisuus tavoitteista, ryhmän tunteminen, osallistujien välisten suhteiden vaaliminen, asianmukainen joustavuus, huumori, aikarajoitukset ja luovuuteen rohkaiseminen. Fasilitaattoreiden tulisi siksi suunnitella tapaaminen etukäteen, mutta samalla olla valmiita mukautumaan ryhmän tarpeisiin.

Kun prosessin tavoitteet ovat selvillä, avoriihi voi auttaa tuottamaan ideoita siitä, miten edetä edessä olevassa tehtävässä. Tässä on hyödyllistä, jos ryhmä pohtii, mitä he haluaisivat tapaamisen sisältävän. Tässä vaiheessa tulisi olla avoin luoville ideoille ja monipuolisille näkemyksille.

On myös tärkeää tunnistaa tapaamiseen osallistuvat luonnolliset johtajat, koska fasilitaattorit saattavat haluta kuulla heidän ideoitaan tapaamisen rakenteesta. Kun kaikki osallistujat ovat esittäneet ajatuksensa, niiden joukosta voidaan valita ryhmälle parhaat, tavoitteiden saavuttamisen kannalta toteuttamiskelpoisimmat sekä hyödyllisimmät ja tehokkaimmat ideat. Päätöksiä tehtäessä on hyvä miettiä, mikä on toiminut hyvin aiemmin vastaavissa tapaamisissa. Kun sopivimmat ideat on valittu, ne tulisi järjestää ja kertoa tarinana, jolla on alku, keskiosa ja loppu.

Jokaisen tapaamisen lopussa on hyödyllistä varata aikaa keskustelulle ja kommenteille, jotta osallistujat voivat jakaa pohdintansa tapaamisesta ja prosessista. Tämä voidaan tehdä julkisesti siten, että koko ryhmä vastaa kysymykseen ”Mitä pidit tapaamisesta ja mitä pidit hyödyllisenä?” tai ”Mistä pidit tapaamisessa eniten?” tai toteuttaa yksityisesti ja nimettömästi. Jos kyseessä ei ole ensimmäinen tapaaminen, fasilitaattori voi aluksi käydä läpi edellisissä tapaamisissa esiin tulleet asiat ja tarvittaessa puhdistaa ilmaa. Fasilitaattorit voivat myös haluta keskustella mahdollisten osallistujien kanssa henkilökohtaisesti etukäteen saadakseen selville heidän tarpeensa tapaamisen aiheen suhteen, mikä helpottaa heidän osallistumistaan tapaamiseen ja koko prosessiin.

Edellytykset tehokkaan tapaamisen toteuttamiselle:

- ▶ Tapaaminen on suunniteltu yhdessä, mikä varmistaa, että suunnittelu toimii ideoiden vaihdon, vertailun ja kehittämisen välineenä.
- ▶ Tapaamisen tarkoitus ja odotetut tulokset on viestitty selkeästi.
- ▶ Järjestäjät tuntevat ryhmän osallistujat riittävän hyvin.
- ▶ Järjestäjät tietävät, osallistuvatko osallistujat tapaamiseen vapaaehtoisesti vai osana velvoitteita.
- ▶ Järjestäjät ovat tietoisia siitä, mitä osallistujat toivovat hyötyvänsä tapaamisesta.
- ▶ Järjestäjät tietävät, ovatko osallistujat tavanneet muissa tilaisuuksissa, tuntevatko he toisensa tai ovatko he työskennelleet yhdessä aiemmin.
- ▶ Suunnitteluprosessiin on sisällytetty näkökohtia, joilla edistetään prosessin mielekkyyttä ja otetaan huomioon kulttuurinen monimuotoisuus.
- ▶ Tapaamista varten on kehitelty jonkinlainen ”jäänmurtaja”, joka auttaa osallistujia tutustumaan toisiinsa ja edistää viestintää.
- ▶ Aikatauluja on pohdittu huolellisesti, ja kuhunkin toimintaan on varattu riittävästi aikaa.
- ▶ Tapaaminen on suunniteltu yksityiskohtaisesti.

- ▶ Järjestäjät ovat laatineet varasuunnitelman siltä varalta, että aikaa ei ole tarpeeksi tai päinvastoin.
- ▶ Kaikki tarvittavat välineet ja materiaalit ovat valmiina ennen osallistujien saapumista.

3.2. Tapaamisen kutsuminen koolle

Kokouskutsussa on tärkeää antaa selkeää ja osallistavaa tietoa, jotta prosessiin osallistuu mahdollisimman paljon ihmisiä erilaisista taustoista. Tietojen tulee olla innostavia, mutta ne eivät saa herättää väärää odo- tuksia, joita ei voida täyttää. Myös logistiikkaa on tarkasteltava kulttuurienvälisestä näkökulmasta. Tämä voi tarkoittaa tapaamisten järjestämistä osallistujille sopivina aikoina (mahdollisesti virka-ajan ulkopuolella) ja heille sopivassa paikassa (yhteisössä tai julkishallinnon rakennuksessa). Myös kulttuurisesti sopivien virvok- keiden ja rukouspaikkojen/-aikojen saatavuus sekä erityistarpeet, kuten ilmaiset lastenhoitojärjestelyt ja ilmaiset kuljetukset, tulee ottaa huomioon.

Viestin määrittäminen: Kokouskutsussa on ilmoitettava tapaamisen tavoite selkeästi ja tiiviisti. Viesti on muotoiltava jokapäiväisin, helposti lähestyttävillä, osallistavilla ja motivoivilla termeillä, ja sen on oltava yksinkertainen. Korosta erityisesti tapaamisen paikkaa, päivämäärää ja kellonaikaa. Jos kyseessä ei ole ker- taluonteinen kutsu vaan osa laajempaa ja toistaan seuraavaa ohjelmaa, tee selväksi, mihin prosessin osaan kutsu liittyy ja kenelle se on osoitettu. Jos viesti osoitetaan tietylle ryhmälle, on hyödyllistä pohtia, miten se vaikuttaa viestin sisältöön ja muotoiluun.

Viestintäkanavan määrittely: Kanavia on monenlaisia, ja ne voivat auttaa tavoittamaan erilaisista taustoista tulevia ihmisiä. On tärkeää olla tietoinen niiden ominaisuuksista ja käyttää viestin välittämiseen kaikkein tehokkaimpia työkaluja.⁷

Ajoitus: Pohdi viestintäprosessin ajoitusta. Yleensä kutsu tulisi lähettää vähintään kaksi viikkoa etukäteen, mutta enintään neljä viikkoa ennen tilaisuutta. Viestien lähettämisen aikataulutus riippuu kustannuksista, mutta on suositeltavaa lähettää muistutuksia vähintään muutama päivä etukäteen virallisen kutsun lisäksi.

Yhteistyö paikallisten mediayhtiöiden kanssa kohdeyleisön tavoittamisessa: Ansan (Etelä-Korea)

Yhteistyö paikallisten mediayhtiöiden kanssa kohdeyleisön tavoittamisessa: Ansan (Etelä-Korea)

Ansanin kaupunki toteuttaa monikulttuuristen sanomalehtien tilausprojektin yhteistyössä paikallisten mediayhtiöiden kanssa. Sen tavoitteena on tarjota ulkomaalaisille erilaisia tietoja ja tiedottaa heille kau- pungin käytännöistä. Monikulttuurinen sanomalehti ilmestyy kahdesti kuukaudessa, ja sen levikki on 20 000 kappaletta. Kaupunki investoi hankkeeseen vuosittain 30 024 000 Etelä-Korean wonia (noin 23 400 euroa).

Ansanin kaupungin viestintäosasto tekee myös yhteistyötä Etelä-Korean mediayhtiöiden kanssa kansain- välisten keittiöiden, kulttuurienvälisen koulutuksen, kulttuurienvälisen katujen ja Ansanin kaupungin ulkomaalaisia koskevan politiikan esiintuomiseksi. Vuonna 2019 kuvattiin ja esitettiin seitsemän jaksoa.

Tietolaatikat keinona tiedottaa tapahtumasta: Kööpenhamina (Tanska)

Kööpenhamina kehitti julkisiin tiloihin tietolaatikoita, jotka sisälsivät tietoa julkisesta liikenteestä, kansa- laisten palveluista, konferensseista sekä kulttuuri- ja urheilutapahtumista. Niiden tarkoituksena on antaa äskettäin saapuneille henkilöille, kuten opiskelijoille, mahdollisuus osallistua kaupungin tarjontaan ja hyödyntää sitä parhaalla mahdollisella tavalla.

Hankkeen edistäjät ja levittäjät: Tapahtumaa mainostavan järjestäjän tulee olla tunnettu ja hänellä tulee olla keinot edistää tai markkinoida prosessia laajasti. Lisäksi hänellä on oltava uskottavuutta kohdeyleisön keskuudessa. Tiettyjen indikaattoreiden määrittäminen ja seuranta voi olla hyödyllistä kohdeyleisön tavoitta- misen varmistamiseksi. Näitä voivat olla esimerkiksi tiedustelupuheluiden määrä tai verkkosivustolla tehdyt haut.

Kutsuja voidaan jakaa yhteistyössä muiden kumppaneiden (kuten mielipidevaikuttajien tai uskonnollisten johtajien) kanssa, koska ne ovat lähellä kohdeyleisöä ja niillä on kerrannaisvaikutus, sekä jakamalla tietoa painettuna esimerkiksi seurakunnassa, urheiluseurassa tai paikallisessa ravintolassa.

7. Katso video, josta saat lisätietoja osallistavasta viestinnästä.

Rede Portuguesa de Cidades Interculturais (RPCI) ja yhteistyö vaikuttajien kanssa positiivisten narratiivien edistämiseksi nuorten keskuudessa

RPCI kehitti hankkeen nimeltä ”Osallisuuden vaikuttajat”, jonka tavoitteena oli estää paikallistasolla havaitun syrjivän käyttäytymisen lisääntyminen. Hanke kohdistui pääasiassa nuoriin, koska heidän päivittäinen altistumisensa sosiaaliselle medialle vaikuttaa lopulta heidän käyttäytymiseensä ja toimintaansa yhteiskunnassa. Hankkeen tavoitteena oli luoda positiivista ja asiallista sisältöä, joka toimisi vastapainona sosiaalisessa mediassa nähtävälle negatiiviselle viestinnälle ja tarjoaisi lisää työkaluja empatian luomiseen opettajille ja muille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville toimijoille. Yksi tärkeimmistä päätöksistä oli työskennellä vaikuttajien kanssa sisällön luomiseksi ja viestin levittämiseksi tehokkaammin kohdeyleisölle.

Viestintäkanavat

Suullisesti leviävä tieto	Megafoni tai kaiutin	Perinteinen painettu esite	Radio ja audio-visuaalinen media, televisio	Digitaalinen verkkomedia	Puhelin (lanka- tai matkapuhelin)
Vanhin viestintäväline, hidas prosessi eikä erityisen tarkka, mutta tehokas tiedotuskeino pitkällä aikavälillä.	Tämä kanava voi olla erityisen hyödyllinen paikallisesti tehtävässä työssä. Sitä käytetään usein ilmoittamaan suosituista tapahtumista esimerkiksi autosta kaduilla tai naapurustoissa.	Tämä kanava on suurin. Jos viestintään varatut määrärahat sen sallivat, esitteestä voidaan tehdä yksityiskohtainen ja melko hintava versio, esimerkiksi juliste tai ilmoitus paikallisessa tai alueellisessa lehdessä tai vaihtoehtoisesti erilaisten ihmisten suosimissa paikoissa (esimerkiksi yhteisötiloissa ja kouluissa).	Nämä kanavat ovat kalliita, mutta käytössä saattaa olla tiloja, jotka ovat helpommin saavutettavia ja yhteisöllisiä. Paikallinen radio ja televisio voivat olla erittäin tehokkaita, kun kohteena on tietty alue.	Verkkoviestintävälineitä on laaja valikoima (julkiset tai yksityiset verkkosivut, itsenäiset blogit, sosiaaliset verkostot, kuten esimerkiksi Facebook, Twitter, Google+). Verkon digitaalisella medialla on välitön vaikutus, sillä se tarjoaa erilaisia audiovisuaalisia resursseja ja kohdistusvaihtoehtoja ja luo vain vähän kustannuksia. Joillakin ihmisillä saattaa kuitenkin olla vaikeuksia saada pääsyä näihin työkaluihin ja käyttää niitä.	Suorat puhelut ovat ehkä erinomainen viestintäväline, mutta niiden soittaminen on erittäin kallista ja vaatii paljon resursseja.

Tapahtumapaikka

Kun määrität tapahtumapaikkaa, sinun on otettava huomioon: odotettu osallistujamäärä, esteettömyys (akustiikka mukaan lukien), sijainti ja saavutettavuus sekä se, edistääkö tila osallistavaa yhteisöllisyyttä. Tila ei saa olla liian pieni eikä suuri, ja sen tulisi edistää hyvää ilmapiiriä siten, että tilassa on esimerkiksi hyvä valaistus ja ilmanvaihto ja että se on esteetön. On suositeltavaa valita tapahtumapaikka, jonka yhteisön jäsenet jo tuntevat ja tietävät, koska näin voidaan edistää sosiokulttuurista monimuotoisuutta. Tapahtumapaikan omistajalla tai edustajalla ei saa olla ideologisia ristiriitoja tai ennakkokäsityksiä, ja hänen tulisi kohdella kohdeyleisöä kunnioittavasti. Toisiaan seuraavat tapahtumat pitäisi mahdollisuuksien mukaan järjestää samassa paikassa tai vuorotellen kunkin osallistuvan ryhmän toimipaikassa.

Kirjasto: sosiaalisen ja kulttuurisen sekoittumisen paikka vuoropuhelua varten (Bergen, Norja)

Bergenin kirjastolla on keskeinen rooli pakolaisten osallistamisessa, ja se tekee vahvaa yhteistyötä pakolaisten vastaanottokeskuksen kanssa. Se on kulttuuritoiminnan keskus, joka tarjoaa kirjoja useilla kielillä sekä kaksikielisiä versioita kuuluisista norjalaisista julkaisuista. Kaikki voivat käyttää kirjastoa ilman papereita tai henkilöllisyystodistuksia. Kirjastossa on oppimiskeskus ja tiettyjä oppimistoimintoja, kuten lukupiiri, somialalaisen pakolaisen ylläpitämä maahanmuuttajien tietotekniikkakerho ja norjan kielen kahvila yhteistyössä Hordalandin yhteisen maahanmuuttajaneuvoston kanssa. Erityisesti viimeisten viiden vuoden aikana kirjastosta on tullut kohtaamispaikka vuoropuhelua varten, ja se on lisännyt kohtamismahdollisuuksia norjalaisten ja uusien tulokkaiden välillä. Kirjasto järjestää esimerkiksi tapahtumia, joissa pakolaiset voivat esitellä maataan historiallisen ja sosiokulttuurisen linssin läpi ja kertoa ystä, jotka saivat heidät tuntemaan olonsa turvattomaksi kotimaassaan. Viimeisin tämänkaltaisen tapahtuma koski Eritreaa, ja siihen osallistui yhtä paljon eritrealaisia ja norjalaisia.

Erlangen (Saksa) kokoa kaikenikäiset ja -taustaiset ihmiset monikulttuuriseen paikkaan

Erlangenin kaupunki on perustanut Angerin kaupunginosaan keskuksen nimeltä Villa, joka on kulttuurienvälinen kohtaamispaikka kaikenikäisille ja -taustaisille ihmisille. Kulttuurienvälinen keskus tarjoaa paljon ohjelmaa: esimerkiksi sunnuntaibrunsseja, jongleeraus- ja maalauspaikkoja ja naisten keskusteluryhmiä. Keskus järjestää myös yleisen lastenpäivän, jolloin lapset pitävät hauskaa kaupungin leikkikentällä. Villa lisää asteittain kontakteja kaupunginosien moninaisten asukkaiden välillä. Lisäksi keskuksen laajan toiminnan avulla varmistetaan, että kaikki sukupolvet, kulttuurit ja sukupuolet osallistuvat yhdenvertaisesti integraatioprosessiin.

Huomioitavaa tapahtumista tiedottamisessa:

Viestin määrittäminen

- ▶ Kieli on sukupuolineutraalia, yksinkertaista ja helposti ymmärrettävää.
- ▶ Teksti on tarpeeksi suurta, jotta kaikki voivat lukea sitä.
- ▶ Tiedot ovat saatavilla ja tarjolla tavoilla, joilla lukutaidottomat tai heikomman lukutaidon omaavat henkilöt voivat tutustua niihin.
- ▶ Käytössä on kuvia ja kuvakkeita, joissa on tekstiä sisällön havainnollistamiseksi.
- ▶ Viestintää on saatavilla kaikilla tärkeimmillä kielillä, joita puhutaan suurissa maahanmuuttajayhteisöissä ja vähemmistöissä.
- ▶ Käytössä olevat kuvat edustavat eri ryhmiä ja yhteisöjä.
- ▶ Jaetaan viestiä siitä, että voimme yhdessä saavuttaa sen, mitä emme voi tehdä yksin.

Viestintäkanavien määrittäminen tapahtuman koollekutsumista varten

- ▶ Järjestäjät ovat tietoisia eri ryhmien tavoittamiseen käytettävien kanavien ja viestintästrategioiden moninaisuudesta.
- ▶ Järjestäjät ovat kysyneet, mitä medioita kukin kohdeyleisö kuluttaa tai käyttää eniten.
- ▶ Kunkin viestintävälineen edut ja haitat kohdeyleisön tavoittamisessa on arvioitu.

Kohderyhmän tavoittaminen – mihin tekijöihin kannattaa keskittyä?

- ▶ Ovatko järjestäjät kertoneet, mitä tarkoittaa olla osa paikallista hanketta, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia?
- ▶ Välittykö tiedonannoista horisontaalinen suhde, jolle on ominaista läheisyys, yhdenvertaisuus ja sananvapaus järjestäjien ja osallistujien välillä?
- ▶ Tämä voi olla esimerkiksi symboliikkaa, joka vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta esimerkiksi laittamalla yhteinen iskulause, joka motivoi kaikkia prosessiin osallistuvia.
- ▶ Kaupungin kulttuuri- ja ympäristöarvoista on viestitty selkeästi.
- ▶ Viestinnässä on korostettu sitä, miten kukin voi vaikuttaa ja mitä kokemus tarjoaa.

Tapahtuman käytännön järjestelyt, ajankohta ja tapahtumapaikka

- ▶ Järjestäjät ovat arvioineet, kuinka paljon ennen tapahtumaa kutsu pitäisi lähettää.
- ▶ Järjestäjät ovat arvioineet, kuinka usein viesti tulisi lähettää uudelleen.
- ▶ Järjestäjät ovat arvioineet, pitäisikö virallisen kutsun lisäksi lähettää epävirallinen muistutus ja milloin.
- ▶ Edustaja tai tapahtumapaikan omistaja osallistuu avoimin mielin, eikä hänellä ole ennakkoluuloja tapahtumaan osallistuvaa yleisöä kohtaan.
- ▶ Tapahtumapaikan ja tapahtuman ajankohdan valinnassa huomioidaan muun muassa naisten turvallisuus, esteettömyys eri ryhmille, lastenhoitojärjestelyt, rukoukset ja tilojen turvallisuus.
- ▶ Tilan järjestelyt, istumajärjestys ja se, miten osallistujat toivotetaan tervetulleiksi, varmistavat, että kaikki tuntevat olonsa mukavaksi ja voivat osallistua aktiivisesti.

3.3. Tapaamisen järjestäminen

Fasilitaattorin tehtävänä on tapaamisen aikana kannustaa ja ohjata keskustelua.

Luottamuksen ilmapiirin luominen on välttämätöntä tapaamisen onnistumiselle ja itse ryhmän kasvulle. Fasilitaattorit saattavat haluta järjestää tuolit ympyrään niin, että kaikki voivat nähdä toisensa. Ruoka- ja juomatarjoilut sekä työskentelyn ja taukojen merkitys on suuri, ja ne auttavat luomaan positiivisen ilmapiirin ryhmätöihin. Osallistujat voivat olla taukojen aikana vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja tutustua toisiinsa.

On tärkeää, että **ihmiset viihtyvät tapaamisessa**, jotta ryhmä toimii hyvin ja osallistujat ovat motivoituneita. Käytä huumoria, erilaisia aktiviteetteja ja pelejä, joihin liittyy rytmimuutoksia. Oikean paikan valitseminen on myös tärkeää, vaikka se tarkoittaisi epätavallisten olosuhteiden etsimistä, kuten esimerkiksi puistoa, aukiota tai kahvilaa.

Ajanhallinta alusta loppuun luo hyvän puitteen tapaamiselle. Fasilitaattorit voivat odottaa viiden tai kymmenen minuutin ajan myöhään saapuvia, mutta ei sen enempää, jotta kunnioitetaan niitä, jotka saapuvat ajoissa. On tärkeää pitää kiinni kullekin aiheelle sen merkityksen ja monimutkaisuuden mukaan annetusta ajasta. Päätä tapaaminen sovittuun aikaan, jotta osallistujat osallistuvat myös tuleviin tapaamisiin. Vaikka nämä yksityiskohdat ovat tärkeitä, fasilitaattorin on kyettävä löytämään oikea tasapaino aikataulussa pysymisen suhteen. Protokollasta voidaan poiketa yhteistuumin esimerkiksi silloin, kun ryhmässä tapahtuu mielenkiintoista edistystä.

Nimilappujen jakaminen tapaamisen alussa voi **auttaa osallistujia tutustumaan toisiinsa**. Fasilitaattori voi aloittaa tapaamisen esittelemällä itsensä ja, jos ryhmässä on enintään kymmenen henkilöä, pyytää osallistujia tekemään samoin. Osallistujia voidaan pyytää kertomaan, osallistuvatko he yksityishenkilöinä vai tietyn tahon edustajina ja miksi he osallistuvat tapaamiseen tai prosessiin. Jos kyseessä on ensimmäinen tapaaminen, jään murtamiseksi voidaan suunnitella erilaisia aktiviteetteja. Osallistujat voidaan esimerkiksi jakaa pareihin, ja heitä voidaan kannustaa tutustumaan toisiinsa paremmin esittämällä toisilleen yksinkertaisia kysymyksiä.

On tärkeää, että fasilitaattori **edistää osallistujien yhtäläisiä mahdollisuuksia ryhmässä**. Tämän vuoksi osallistujia olisi aina kannustettava osallistumaan jokaisen tapaamisen alussa riippumatta siitä, kuinka kauan sitten prosessi on aloitettu. Jotta osallistuminen olisi tasavertaista, fasilitaattori voi muistuttaa osallistujia aiemmin tehdystä työstä ja tähän mennessä tehdyistä sopimuksista. Se auttaa määrittelemään tapaamisen kontekstin, jotta kaikki osallistujat tietävät, mitä tapahtuu ja mitä he voivat odottaa. Tähän olisi sisällyttävä myös selkeä yhteenvedo esityslistasta. Kun kutakin kohtaa käsitellään, kaikkia osallistujia olisi pyydyttävä jakamaan ajatuksiaan tavalla, joka mahdollistaa heidän ideoidensa huomioon ottamisen. Keskustelun on oltava järjestäytyntä, selkeää ja ytimekästä, jotta kaikilla osallistujilla on mahdollisuus kertoa mielipiteensä, myös varautuneemmilla, ilman että yksi tai useampi osallistuja dominoi keskustelua. Yksi tapa tehdä tämä on ehdottaa, että osallistujat kirjoittavat vastauksensa paperilapuille, jotka voidaan sitten lukea ääneen tai laittaa seinälle. Lopuksi fasilitaattorin tulisi selvittää, olivatko osallistujat tyytyväisiä tapaamiseen, kirjata mahdolliset ehdotukset myöhempää käyttöä varten ja sopia osallistujien kanssa seuraavan tapaamisen paikka, päivämäärä ja kellonaika.

Ryhmän sääntöjen vahvistaminen voi olla hyödyllistä. Osallistujien pitäisi tarvittaessa itse määriteltävä noudatettavat normit ja säännöt yhteisen sopimuksen perusteella. Jokainen osallistuja voi esimerkiksi puhua vuorollaan tai jokaiselle puhujalle voidaan asettaa jokin aikaraja. Työskentely vapaaehtoisesti tapaamiseen osallistuvan ryhmän kanssa ja keskustelu heitä kiinnostavasta tietystä aiheesta ei ole sama asia kuin työskentely esimerkiksi yläasteen oppilaiden tai sellaisten työntekijöiden kanssa, joille on annettu tehtäväksi osallistua. Silti kaikilla tapaamisilla on tiettyjä yhteisiä arvoja: keskinäinen kunnioitus ja kaikkien läsnäolijoiden yhdenvertaisuus.

Näkyvän yhteenvedon laatiminen saavutuksista (käyttämällä fläppitaulua, paperia tai värillisiä kortteja kaiken olennaisen tiedon merkitsemiseen) auttaa osallistujia näkemään ja ymmärtämään tapaamisen sisällön. On myös hyödyllistä käyttää tarvikkeita, jotka auttavat visualisoimaan käsiteltäviä aiheita, kuten paperia, kyniä, lyijykyniä, tusseja, värillisiä kortteja, voimapaperia, sinitarraa, post-it-lappuja, teippiä ja liimaa. Jokaisen keskustelun lopussa olisi tehtävä lyhyt yhteenvedo; tapaamisen päätteeksi on tärkeää korostaa tehtyä työtä, päätelmiä ja laadittuja sopimuksia.

Prosessin ja sen edistymisen visualisointi jokaisessa tapaamisessa on tärkeää, koska se auttaa ryhmää pysymään oikeilla raiteilla ja pitämään sovitut tavoitteet mielessä. Aiempien tapaamisten pöytäkirjat voivat

olla hyödyllisiä tässä, samoin kuin kaikki ryhmän tuottama materiaali, josta käy ilmi, mitä on jo tehty. Lisäksi ne antavat kaikille uusille tulokkaille selkeämmän kuvan tähänastisista saavutuksista. Prosessi voidaan näyttää myös ihmisille, jotka eivät ole läsnä tapaamisessa, valokuvaamalla tai videokuvaamalla menettely ja julkaisemalla materiaalit sosiaalisissa verkostoissa, myöhemmin tai jopa livenä, jotta useimmat ihmiset voivat osallistua ja kommentoida tai yksinkertaisesti nähdä, mitä tapahtuu. Pöytäkirjat kannattaa jakaa mahdollisimman pian tapaamisen jälkeen.

Fasilitaattorin tulee **varmistaa, että osallistujat tuntevat, että heidän panostaan arvostetaan ja että sillä on merkitystä**. Ryhmän tulisi tuntea prosessissa tuotetut materiaalit ja toiminnot omakseen, koska he voivat nähdä vaikutuksensa niihin. Aktiivinen osallistuminen ryhmän tehtäviin saa ihmiset tuntemaan itsensä arvokkaammiksi. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että eri ihmiset saattavat suosia erilaisia tehtäviä.

Lopuksi **fasilitaattorin tulee vaalia positiivista asennetta**, joka motivoi osallistujia ja kannustaa keskusteluun ja päätöksiin ryhmässä. Hänen on löydettävä tapa rohkaista viestintää keskustelemalla tai toiminnalla, johon jokainen ryhmän jäsen osallistuu. Fasilitaattorin tulisi kiinnittää huomiota äänensävyyn, kehonkieleen ja eleisiin. Lisäksi fasilitaattorin on aina oltava objektiivinen, neutraali ja demokraattinen, ei autoritaarinen tai määräävä. Hänen on osoitettava kiinnostusta tuloksiin ja tulosten laatuun, mutta myös itse ryhmän prosessiin ja kasvuun. Hänen on varmistettava, että osallistujat tuntevat olevansa tärkeässä asemassa ja vastuussa saavutetuista tuloksista. Viestintätaitoja käyttämällä fasilitaattori voi rakentavasti olla eri mieltä ja ohjata tapaamista tarvittaessa uudelleen, mikä motivoi ryhmää ratkaisemaan mahdolliset ongelmat ja saavuttamaan tavoitteensa.

Onnistuneen tapaamisen tarkistuslista:

- ▶ Tapaaminen on viihdyttävä ja miellyttävä kaikille osallistujille.
- ▶ Tapaamiseen varattu aika on sopiva.
- ▶ Osallistujille annetaan mahdollisuus tutustua toisiinsa.
- ▶ Kaikkia osallistujia kohdellaan tasapuolisesti.
- ▶ Ryhmässä on rakennettu yhteisiä arvoja ja asenteita.
- ▶ Keskustelut ja päätökset on esitetty selkeästi ja näkyvästi.
- ▶ Olosuhteet on varmistettu siten, että prosessiin voivat osallistua kaikki henkilöt, mukaan lukien sellaiset henkilöt, joilla on jokin vamma tai jotka puhuvat toista kieltä.
- ▶ Kaikki osallistujat kokevat olevansa tärkeitä ryhmän menestyksessä.
- ▶ Positiivisuus sekä rehellisyys ja avoimuus ylläpitävät motivaatiota.

3.4. Loppupäätelmien saavuttaminen yhteisymmärryksessä

Tarvitaan avointa, horisontaalista sosiaalista vuoropuhelua sekä ideoiden yhdistelyä, jotta uudet sosiaaliset aloitteet toimisivat hyvin. Yhteisymmärrykseen pääsemiseksi on tärkeää luoda oikea ilmapiiri, koota tarvittavat tiedot ja käyttää kieltä, joka kiinnittää ihmisten huomion ja auttaa heitä keskittymään vuoropuheluun ja sopimuksen aikaan saamiseen. Sen vuoksi on tärkeää määritellä selkeästi **sosiaalinen osallistuminen** (mukaan lukien sosiaalinen toiminta ja vuorovaikutus väestössä yhteisten tavoitteiden ympärillä); **sosiaalinen vuoropuhelu** (mikä tarkoittaa neuvottelua, kuulemista ja tietojenvaihtoa); **sopimus** (johon sisältyy päätöksenteko asioissa, jotka tuodaan vapaasti esiin rauhanomaisin keinoin); ja viimeisenä mutta ei vähäisimpänä, **yksimielisyys** (ryhmän kaikkien jäsenten yhteisellä sopimuksella saavutettu tai eri ryhmien välillä saavutettu sopimus). Konsensukseen perustuva päätöksenteko on prosessi, jolla ei ainoastaan pyritä osallistujien enemmistön yksimielisyyteen, vaan pyritään myös ratkaisemaan tai lieventämään vähemmistön vastalauseita ja löytämään tyydyttävän kompromissi. Nämä toisiinsa liittyvät käsitteet auttavat luomaan asukkaiden osallistumisstrategioita ja ohjaamaan heitä yhteisiin yhteisymmärrykseen perustuviin toimiin.

On pidettävä mielessä, että prosessin onnistumiseen liittyy kolme keskeistä tekijää: ideoiden yhteensovittamista edistävän ilmapiirin luominen, eri näkökulmien kuunteleminen ja yksimielisyys.

Ideoiden yhteensovittamista edistävän ilmapiirin luominen on tärkeää tapahtumapaikkaa valmisteltaessa, ja se voidaan saavuttaa vaalimalla tiettyjä arvoja ja asenteita koko prosessin ajan. Näitä ovat esimerkiksi erilaisuuden hyväksyminen, ideoiden jakaminen, kuunteleminen ja kärsivällisyys ihmisten ja itse prosessin kanssa. Ensimmäinen askel erilaisten visioiden integroimiseksi ja sen varmistamiseksi, että kaikki

osallistujat tuntevat olevansa osa saavutettuja sopimuksia, on luoda turvallisia ja avoimia tiloja, jotka helpottavat osallistumista ja edistävät ryhmän yhteenkuuluvuutta.

Ryhmän suhteita ohjaavat arvot ja niiden edistäminen voidaan määrittellä osallistujien itsensä toimesta siten, että koko ryhmä on niistä tietoinen ja yhdessä vastuussa niiden toteuttamisesta. Päätöksiä ja sopimuksia tehtäessä on erityisen tärkeää korostaa horisontaalisen työskentelyn merkitystä ilman hierarkiaa. On tärkeää asettaa ihmiset etusijalle, olla joustavia, sopeutua olosuhteisiin ja välttää jäykkiä rakenteita. Ihmisillä on oltava aikaa näkemysten vaihtoon ja yhteisen näkemyksen kehittämiseen. Tästä syystä työskentelymenetelmän on aina oltava joustava, ja siinä on tarkasteltava käsiteltäviä aiheita, näkökohtia, joista on päästävä sopimukseen, sekä kysymyksiä ja lähestymistapoja, joita tarvitaan tämän saavuttamiseksi.

Erilaisia näkökulmia olisi kuultava ja niiden alkuperä (sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen, poliittinen/institutionaalinen) on purettava, jotta tämä johtaa asioiden parempaan ymmärtämiseen ja kehittää ryhmän näkemystä edelleen.

Eri näkökulmia tarkasteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten ideat kootaan ja tiivistetään. Yhteisen sävelen etsiminen ja ihmisten kutsuminen pohtimaan erilaisia näkökulmia auttaa pääsemään sopimukseen. Ideoita kerätessä voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten esimerkiksi ryhmätyötä, aivoriihiä, työsuunnitelmia (idean tai kahden tai kolmen peruslähtökohdan selittäminen ja niiden kehittäminen työsuunnitelmaksi), mosaiikkia (eri ideoiden työstäminen ja niiden yhdistäminen yhdeksi), työryhmiä, vaihtoryhmiä (aikataulutettu lähestymistapa, jossa eri ryhmät tai pöydät käsittelevät eri asioita ja ihmiset ovat vuorovaikutuksessa lyhyen aikaa ja jakavat nopeasti yleisiä ideoita, joita voidaan myöhemmin käyttää konkreettisempien teemojen kehittämiseen), haastatteluja, ilmaisia tallenteita tai luonnosideoita. Nämä menetelmät auttavat jäsentämään keskustelua, pitämään ihmiset keskittyneinä olennaiseen ja antamaan jokaiselle osallistujalle mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä.

Tämän jälkeen on tärkeää koota yhteen kaikki kerätyt tiedot ja korostaa yhteisiä näkökohtia. Riippumatta siitä, mitä menetelmää käytetään, tietojen yhdistämisen tulisi olla visuaalista (fasilitaattori voi esimerkiksi käyttää kortteja pitääkseen kirjaa ehdotetuista ideoista). On suositeltavaa, että fasilitaattori tekee muistiinpanoja paperille tai fläppitaululle, jotta tehdyt johtopäätökset ja sopimukset pysyvät muistissa. Toinen vaihtoehto on kirjoittaa ehdotukset taululle, mikä auttaa osallistujia muistamaan keskustelut. Visualisointi auttaa tuomaan ideat esiin parhaalla mahdollisella tavalla ja ymmärtämään, miten ne sopivat prosessin yleiseen rakenteeseen.

Yksimielisyys on vaihtoehto perinteiselle äänestysjärjestelmälle ja olennainen osa työtä, jossa halutaan ottaa huomioon vähemmistöjen näkemykset. Yhteinen kieli ja näkemys kehittyvät vähitellen sitä mukaa, kun aiheista keskustellaan prosessin aikana. Kun tämä yhteinen visio muotoutuu, on tärkeää ottaa jatkuvasti huomioon esitetyt erilaiset näkemykset, vaikka ne eroavatkin yleisestä näkemyksestä. Keskustelun edetessä nämä erilaiset näkökulmat voivat alkaa lähentyä toisiaan, kun osallistujat kuulevat muita näkemyksiä ja mielipiteitä, jotka voivat saada heidät arvioimaan alkuperäisiä näkemyksiään uudelleen. Tämän näkemysten ja ajatusten vaihdon kautta syntyy toivottavasti yksimielisyys, joka ilmentää kaikkia sitä muokanneita eroja.

Fasilitaattorin kysymysten on kannustettava osallistujia näkemään asiat eri näkökulmista, etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja ja selvittämään, mitä heillä on yhteistä. Asioista on yleensä helpompi sopia kysymällä osallistujilta heidän toiveistaan. Kun osallistujat tekevät ehdotuksia, on tärkeää vahvistaa heidän oikeutensa ilmaista erilaisia näkökulmia esittämällä kysymyksiä, jotta saadaan selkeä käsitys siitä, mikä ehdotuksen takana on ja miten asianomaisen henkilön mielestä se voi auttaa saavuttamaan ryhmän tavoitteet. Kunkin ehdotuksen etujen näkeminen auttaa tunnistamaan sen, mitä niillä on yhteistä, ja korostaa sitä. Ihannetapauksessa osallistujien pitäisi itse huomauttaa näistä yhteisistä ominaisuuksista.

Yhteiset ominaisuudet on kyseenalaistettava, ja on tärkeää kysyä, miten niitä voidaan parantaa ottamalla huomioon eriävät ajatukset. Jotkut ideat voivat olla yhteensopivia ja helppoja sisällyttää lisävaiheina tai -toimina, kun taas toiset saattavat vaatia alkuperäisen lähtökohdan uudelleenarviointia esteiden poistamiseksi. Jos yksi tai useampi osallistuja ei ole vakuuttunut ratkaisusta, heiltä tulisi kysyä, miten sitä tulisi muuttaa, jotta he olisivat tyytyväisiä tulokseen. Kun osallistujat ehdottavat ideoita näkemysten yhteensovittamiseksi, ne olisi esitettävä koko ryhmälle, jotta voidaan päättää, parantavatko ne alkuperäistä ehdotusta.

On myös suositeltavaa esittää kysymyksiä, jotka keskittyvät siihen, mikä on käytännöllistä yhteiskunnassa ja eri kulttuureissa. Tässä yhteydessä on tärkeää määrittää lyhyen aikavälin tavoitteet ja esittää kaikki tarvittavat kysymykset, jotta voidaan määrittää tarkasti, mitä toimia tarvitaan niiden saavuttamiseksi. Tämä auttaa muuttamaan sopimukset toimintakeskeisiksi tuloksiksi, mikä puolestaan lisää ryhmän motivaatiota, kun se näkee työnsä vaikutukset ja saavutetun edistyksen.

3.5. Tiedon jakaminen

Tiedon jakamisessa viestejä (esimerkiksi tietoa, tuloksia, visioita) välitetään kohdeyleisön huomion kiinnittämistä varten. Kun järjestäjät jakavat tietoa tapaamisen jälkeen, heidän olisi otettava huomioon paitsi se, minkä tyyppisen yleisön he haluavat tavoittaa, myös se, mitkä viestintävälineet todennäköisimmin tavoittavat heidät.

Sisäinen viestintä auttaa välittämään tietoa niille, jotka ovat jo mukana prosessissa (yhdistyksen jäsenet, ihmiset, jotka yleensä osallistuvat tapaamisiin, tai yhteisöt ja/tai ihmiset, jotka muodostavat verkoston), kun taas **ulkoinen viestintä** tavoittaa, tiedottaa, kiinnostaa ja osallistaa ihmisiä, jotka eivät vielä osallistu aloitteeseen joko siksi, että he eivät tiedä siitä tai koska he uskovat, etteivät he ole kiinnostuneita. Tällaisissa tapauksissa tiedonannon on oltava yksityiskohtaisempi.

On tärkeää muistaa jakaa tietoa ja viestiä kaikkien niiden ihmisten kanssa, joihin tämän aloitteen tulokset vaikuttavat (esimerkiksi kaupunginosa, kaupunki ja tietyn tilan käyttäjät). Tietoa on jaettava koko prosessin ajan: ennen sen käynnistämistä, sen aikana ja sen jälkeen. Joukkotiedotusvälineiden ja sosiaalisen median käyttö helpottaa tätä pyrkimystä ja varmistaa laajemman kattavuuden kuin pelkät byrokraattiset kanavat. Muut keinot ja näkökohdat, kuten ne, jotka on jo mainittu kohdassa 3.2, on myös otettava huomioon.

Julkisuutta ja tiedon levittämistä koskeva tarkistuslista

- ▶ Mukana on ollut eri alojen johtajia ja/tai sosiaalityöntekijöitä, joiden tarkoituksena on välittää kiinnostavaa tietoa verkostoilleen ja yhteisryhmilleen.
- ▶ Ulkopuolisia tarkkailijoita on kutsuttu oppimaan kokemuksesta, jotta siitä saatuja oppeja voidaan hyödyntää myös muissa tilanteissa ja ympäristöissä.
- ▶ Symbolisia, huomiota herättäviä materiaaleja on tuotettu ja julkaistu selkeällä, yksinkertaisella ja motivoivalla viestillä.
- ▶ Jaetut viestit valottavat tehtyä kovaa työtä – tavoitteita, prosessia ja tuloksia – ja viestivät, että tällainen rakentava ja rauhanomainen työ on mahdollista yli kulttuuristen, etnisten ja muiden rajojen.
- ▶ Viestintävälineitä on käytetty monipuolisesti, ja viestiä on muokattu kunkin viestintävälineen ja kohdeyleisön mukaan.

4. KESTÄVYYDEN EDISTÄMINEN

Osallistujien aktiivista kiinnostusta prosessiin voi olla vaikea ylläpitää, koska he usein toivovat saavuttavansa välittömiä tuloksia ja väsyvät, kun nämä odotukset eivät täyty. Siksi voi olla helpompaa työskennellä lyhyen aikaa tietyn ongelman ratkaisemiseksi. Tällainen työskentely voi olla myös hyvä lähtökohhta. Kestävän kehityksen parissa työskentely on kuitenkin yksi osallistavan prosessin tärkeimmistä näkökohdista, sillä kestävyys tarkoittaa ajallista kestoa ja sitoutumista suurempiin parannuksiin.

Osallistavassa prosessissa, jossa edistetään kestävyyttä, olisi otettava huomioon neljä näkökohta: **tavoitteet, arvot ja asenteet, koulutus ja tiedonvaihto ja prosessin arviointi.**

Yhteiset **tavoitteet** pitävät prosessin oikeilla raiteilla.

Yhteiset **arvot ja asenteet** auttavat usein löytämään yhteisen sävelen. Olennaista ei ole yksilöllistä asioita, vaan keskittyä yhteiseen hyvään: yhdessä saavutettuihin onnistumisiin, ei yhden yksilön onnistumisiin. Henkilökohtaisia arvoja (pohdinta, kriittinen ajattelu, vastuullisuus ja sinnikkyys) ja sosiaalisia arvoja (esimerkiksi vapaus, kunnioitus ja yhdenvertaisuus) tulisi siksi korostaa jatkuvasti prosessin aikana.

Koulutusta ja tiedonvaihtoa on edistettävä koko prosessin ajan. Koulutus on räätälöitävä ryhmän tarpeisiin, ja siinä on käsiteltävä erilaisia oikeudellisia ja tieteellisiä aiheita, jotka liittyvät ryhmän käsittelemään aiheeseen, sekä henkilökohtaisia kehitystarpeita. Tulokset pitää arvioida. Jos mahdollista, ryhmän jäsenten olisi itse järjestettävä tapaaminen taloudellisen tuen avulla. Tapaamisia voidaan järjestää satunnaisesti tietyn kiinnostavan aiheen perusteella tai säännöllisemmin, kun on kyse asenteiden muuttamisesta tai vahvistamisesta.

Osallistavan prosessin kestävyuden varmistamisessa on myös tärkeää keskittyä **arviointiin**. Tämä voi olla muodollista, tietoista ja jäsennellyä toimintaa, tai se voi olla osa itse prosessia, jota tehdään päivittäin. Molemmat lähestymistavat ovat päteviä ja jopa toisiaan täydentäviä, kunhan ryhmä (ja ne, joilla on puolueettomampi näkökulma ryhmän ulkopuolelta) suorittaa ajoittain myös perusteellisemmän arvioinnin.

Arvioinnin pitäisi sisältää osallistavaa palautetta. Esitä seuraavat kysymykset jokaisen tapaamisen tai tehtävän jälkeen: Miten kaikki sujui? Mitä voitaisiin parantaa seuraavalla kerralla? Mitä opimme?

Kuinka prosessin sitoutumista pidetään yllä?

Kuinka prosessista tehdään kestävä?

- ▶ Järjestä säännöllisiä tapaamisia, joilla on päivämäärä, esityslista ja selkeä menettely.
- ▶ Toteutettavat tehtävät määritellään ja jaetaan prosessin jäsenten kesken.
- ▶ Kaikki ohjausryhmät muuttuvat ajan myötä.
- ▶ Verkostoituminen muiden ryhmien kanssa perustuu yhteisiin etuihin ja kannustimiin.
- ▶ Verkostoituminen luo pysyviä siteitä, jotka vahvistavat ryhmää.

Miten suunnittelet ja toteutat toimia kestävä ja osallistavan prosessin varmistamiseksi?

- ▶ Helpoimmat tehtävät asetetaan tapaamisen ja prosessin alkuun, ja kysymystä käytettävissä olevista resursseista käsitellään avoimesti ja rehellisesti.
- ▶ Toteutetut toimenpiteet arvioidaan ja tuleviin toimiin tarvittavat resurssit käydään läpi.
- ▶ Työ suunnitellaan yhteisten tarpeiden ja tunteiden pohjalta.
- ▶ Saavutuksille annetaan tunnustusta.
- ▶ Osallistavan prosessin arviointi sitouttaa asukkaat antamaan palautetta siitä, mihin he ovat tyytyväisiä.

Kuinka tiedotat ja levität tietoa, jotta osallistava prosessi on kestävä?

- ▶ Ydinryhmän ulkopuolella olevien uusien ihmisten kiinnostusta pyritään jatkuvasti herättämään, ja heitä pyritään jatkuvasti osallistamaan prosessiin.
- ▶ Tietoa toteutetuista toimista ja saavutetuista tuloksista jaetaan eri viestintävälineiden kautta, mahdollisuuksien mukaan myös massatiedotuksen ja sosiaalisen median kautta.
- ▶ Paikallisten tietoverkostot on perustettu luotettavien kumppaneiden, kuten sosiaalisten yhteisöjen, kansalaisjärjestöjen, ammatti- ja työväenryhmien tai uskonnollisten yhteisöjen, kautta.

5. YHTEENVETO

Arvostavan haastattelun lähestymistavan mukaisten osallistavien prosessien luominen parantaa vähitellen eri taustoista tulevien kaupunkilaisten keskinäistä tietämystä ja suhteita. Tämä prosessi puolestaan vahvistaa rinnakkaiseloja ja kulttuurienvälisiä vuoropuhelua ja yhdistää ihmisiä luomalla yhdessä uusia toimia, politiikkoja ja yhteiskuntia, joissa syrjintä ja stereotyyppit haastetaan, mikä tekee kaupungista viihtyisän paikan kaikille.

Osallistavan prosessin rakentamiseksi on laadittava hyvin suunniteltu strategia, jossa siirrytään omasta edusta yhteiseen hyvään, projektipohjaisesta näkökulmasta prosessikeskeiseen näkökulmaan ja lyhyen aikavälin ongelmista pidemmän aikavälin unelmiin.

Osallistava prosessi edellyttää yhteisen toimintasuunnitelman laatimista, jossa asukkaat, sosiaaliset toimijat ja paikallishallinto osallistuvat yhteisten tavoitteiden ja strategioiden suunnitteluun niiden saavuttamiseksi yhteistyössä. Arvostavan haastattelun lähestymistapa on yksi erittäin tehokas keino luoda suhteellinen tila todellisuuden yhteiselle rakentamiselle ja luoda olosuhteet, joissa ihmiset voivat määritellä, konkretisoida ja toteuttaa itselleen asettamiaan positiivisia tavoitteita. On tärkeää rakentaa yhteinen toimintasuunnitelma myönteisellä asenteella ja keskittyä kaupungin vahvuuksiin ja aiempiin saavutuksiin sekä niihin vahvuuksiin ja saavutuksiin, joita osallistava prosessi voi tuottaa tulevaisuudessa.

On tärkeää kiinnittää huomiota prosessin organisatorisiin näkökohtiin ja tunnustaa, että on olemassa useita viestintävälaineitä, joiden avulla voidaan tavoittaa suurin osa kaupungin monimuotoisesta väestöstä. Osallistavan prosessin kulmakivenä on oltava kestävyys. Siksi prosessia tulisi jatkuvasti arvioida, tarkistaa ja parantaa pitäen samalla huolta asukkaiden osallistumisesta – huolimatta kaikista muista heidän aikaansa ja energiaansa kohdistuvista vaatimuksista.

Vianetsintä: mitä tehdä, kun osallistajat ottavat yhteen?

Prosessin tulokset ovat merkityksellisempiä ja rikkaampia, jos mukana oleva ryhmä on monimuotoinen ja tätä monimuotoisuutta hallitaan asianmukaisesti. Kitkaa tietysti esiintyy, ja hallintaprosessissa on varmistettava, että tällainen kitka ei eskaloitu konflikteiksi. Kyse on näiden konfliktien ja monimutkaisuuksien käsittelemisestä heti niiden muodostuessa sen sijaan, että niitä piilotellaan tai jätetään huomiotta, kunnes ne johtavat paljon suurempiin konflikteihin. On suositeltavaa, että fasilitaattoreille annetaan koulutusta kulttuurienvälisistä taidoista. Näin he voivat olla vuorovaikutuksessa ja kommunikoida osallistavammalla tavalla ja paremmin ennakoita, ymmärtää ja hallita mahdollisia konflikteja ja eroja. Tarpeen voi olla toteuttaa kulttuurienvälisiä sovittelua – kyseessä on prosessi, jossa kulttuurienvälisesti pätevä kolmas henkilö tai instituutio auttaa ennakoimaan, ehkäisemään tai ratkaisemaan kulttuurienvälisiä konflikteja edistämällä kunnioittavaa ja empaattista keskustelua eroista, käyttämällä kulttuurisidonnaisia kertomuksia ja rakentamalla luottamusta.

Kaikissa tapaamisissa on tärkeää keskittyä siihen, mitä ihmiset jakavat ja mikä tuo heidät yhteen, jolloin painopiste siirtyy eroista kohti yhtäläisyyksiä, monimuotoisuutta pois sulkematta. Vältä kielenkäyttöä, jossa keskitytään ”enemmistöön” ja ”vähemmistöihin” tai sosiaalisia epäkohtia tai konflikteja aiheuttaviin kulttuurieroihin.

Jos osallistujien välillä on kitkaa tapaamisen aikana, fasilitaattorit voivat yrittää vähentää jännitystä ohjaamalla keskustelun väliaikaisesti neutraalimpiin aiheisiin, jotta tilanne ei eskaloitu. Huumori voi olla hyödyllinen työkalu, mutta sitä on käytettävä oikein, koska muuten se voi olla haitallista. Tilanteen mukaan voi olla myös hyödyllistä pyytää ihmisiä kuvittelemaan ne kielteiset seuraukset, joita heidän puolustamallaan asialla voi olla käytännössä ja tiettyjen ihmisten elämässä. Tämä saattaa auttaa heitä tiedostamaan asian monimutkaisuuden ja seuraukset, joita heidän uskomuksillaan tai ehdotuksillaan voi olla tietyille henkilöille, ja kannustaa heitä korjaamaan tai muuttamaan argumenttinsa näkökohtia. Viimeisenä keinona saattaa olla kulttuurienvälisen sovittelupalvelujen käyttö.

Hyödyllisiä resursseja:

[Manual for the design of a training course on intercultural competence](#)

[Policy brief on inclusive communication](#)

LIITTEET

LIITE I: LFA-matriisi osallistavaan ryhmäsuunnitteluun

Logical Framework (LFA) -lähestymistapaa voidaan soveltaa osallistavan ryhmäsuunnittelun järjestämisessä. LFA kannustaa ryhmän jäsenten väliseen yhteistyöhön heti alusta lähtien, auttaa välttämään vastakkaisia suhteita ja toimii selkeän vision rakentamisessa prosessin ja sen tunnistettujen tavoitteiden avulla.

LFA järjestää tiedot tavalla, joka auttaa esittämään tärkeitä kysymykset ja tunnistamaan heikkoudet, ja antaa prosessiin osallistuville mahdollisuuden tehdä päätöksiä uusien näkökulmien ja lisääntyneen tietämyksensä perusteella.

Sidosryhmien analyysi

Tämä vaihe auttaa tunnistamaan asiaankuuluvat sidosryhmät (yksilöt, ihmisryhmät, instituutiot tai organisaatiot). Tämän jälkeen voidaan arvioida heidän todennäköisiä näkemyksiään ja mahdollista tukeaan prosessille. Sidosryhmien analyysi auttaa tunnistamaan ongelmien syyt ja mahdolliset ratkaisut suunnittelun muissa vaiheissa tunnustamalla eri sidosryhmien edut, motivaatiot ja valmiudet (tiedot, taidot, resurssit).

Ongelmapuu

Tässä vaiheessa kukin osallistuja esittää ajatuksia havaituista ongelmista, jotka liittyvät käsiteltävään ongelmaan. Tämän jälkeen muodostetaan syy-seuraussuhteet, joiden avulla voidaan analysoida tilannetta ja tehdä alustava yleinen diagnoosi ongelmasta. Ongelmapuun juuret osoittavat ensisijaiset syyt, runko esittää pääongelmaa ja puun juurista löydettyjen syiden vaikutukset löytyvät oksilta. Tämä vaihe vaatii laajaa vuoropuhelua, avoimia kysymyksiä ja konsensuksen etsimistä, koska tiettyä käsitettä tai tilannetta ei voi aina tulkita samalla tavalla. Tämä vaihe on siksi välttämätön ryhmän konsensuksen, yhteenkuuluvuuden ja päättäväisyyden saavuttamiseksi.

Tavoitepuu

Tämän vaiheen tarkoituksena on muuttaa havaitut ongelmat tavoitteiksi ja luoda uusi näkemys alun perin tunnistetusta tilanteesta, asettamalla se tällä kertaa myönteisempään valoon. Syy-seuraussuhteet korvataan keinoilla saavuttaa tavoite. Tavoitepuun juuret (syyt) voidaan nähdä keinoina saavuttaa tavoitteet, jotka on esitetty oksilla. Tässä vaiheessa yhteinen työ yhteisten tavoitteiden tunnistamisessa ja vaikutusten muuttamisessa tavoitteiksi edistää ryhmän tai kollektiivin lujittamista.

Vaihtoehtojen analyysi

Tavoitepuusta kasvavien oksien tai teemojen analysointi on ratkaisevan tärkeää. Tässä vaiheessa on tarpeen vahvistaa kriteerit käytettäville strategioille ja määrittää, mitkä haasteet asetetaan etusijalle.

Suunnittelumatriisi

Suunnittelumatriisin laatiminen on LFA-suunnitteluprosessin lopputulos. Se tarjoaa selkeän ja tiiviin yhteenvedon ja tuottaa kaavion, josta käy ilmi yleinen tavoite, johon ryhmä haluaa osallistua, erityistavoitteet, jotka ryhmä toivoo saavuttavansa, kunkin erityistavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat tulokset sekä toimet, jotka on toteutettava näiden tulosten saavuttamiseksi.

LIITE II: Ote käsikirjasta, jossa suunnitellaan kulttuurienvälisiä taitoja käsittelevä kurssi, luku ”Aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen edistäminen”

Määritelmä

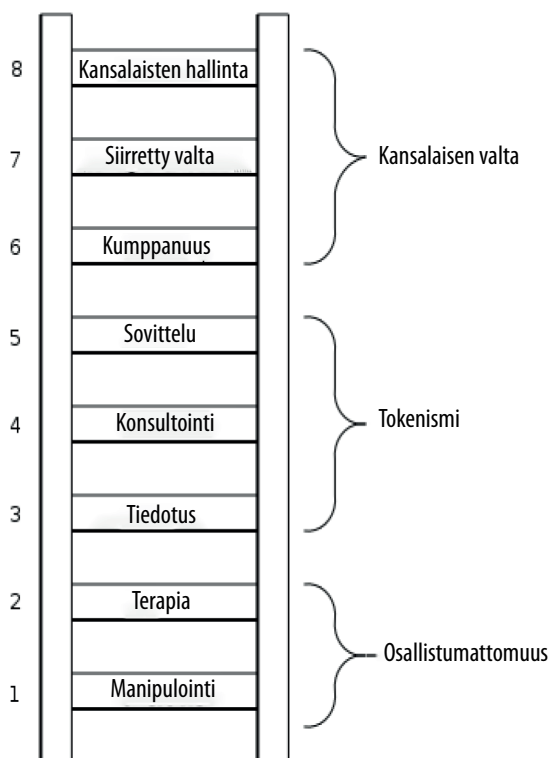
Aktiivinen kansalaisuus ja osallistuminen tapahtuu, kun sidosryhmillä (kaikilla henkilöillä, tarvittaessa myös ulkomaalaisilla) on oikeus, keinot, tila, mahdollisuus ja tuki ilmaista vapaasti mielipiteensä ja vaikuttaa päätöksentekoon heitä koskevista asioista. Joissakin tilanteissa osallistuminen voi tarkoittaa sitä, että ne, joihin asia vaikuttaa suoraan, ottavat ohjat käsiinsä ja ohjaavat prosessia. Kulttuurienvälinen osallistuminen edellyttää yhdenvertaista ja kunnioittavaa perustaa, jossa kaikki tuntevat tullessa kuulluksi, ja siihen sisältyy sellaisten esteiden poistaminen, jotka voivat estää tiettyjen sidosryhmien aktiivisen osallistumisen.

Pidempi asiayhteys

Kulttuurienvälisessä mallissa pidetään erittäin tärkeänä mielekkään kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen, osallistumisen ja kulttuurienvälisen vuoropuhelun tilojen ja mahdollisuuksien edistämistä.

Euroopan neuvoston suositus CM/Rec(2022)10 kulttuurienvälistä integraatiota edistävästä monitasoisista toimintapolitiikoista ja hallinnosta vahvistaa, että *kaikkien yhteiskunnan jäsenten, myös maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden, merkityksellistä taloudellista, sosiaalista, kulttuurista ja tarvittaessa poliittista osallistumista pitäisi tukea toteuttamalla erityistoimia syrjäytyneiden, sosiaalisesti eriytyneiden ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä varten*⁸.

Osallistumisella ei tarkoiteta pelkästään äänioikeuden käyttöä, vaan myös kansalaisten vaikuttamis-, keskustelu-, yhteistuotanto- ja seurantatoimia. Kulttuurienvälistä integraatiota koskevan kansallisen strategian mallikehys täsmentääkin, että pelkkä äänioikeus ei takaa aktiivista kansalaisuutta ja osallistumista ulkomaalaisille ja että olisi tutkittava vaihtoehtoisia osallistumismuotoja, jotta he voivat osallistua ainakin paikallistason politiikkaan.

Osallistuminen merkitsee vallan jakamista. Se tarkoittaa eri alkuperää ja ominaispiirteitä edustavien ihmisten osallistumista päätöksentekoon kaupunkien poliittisissa, sosiaalisissa, taloudellisissa, kulttuurisissa sekä koulutukseen liittyvissä instituutioissa. Kuten Sherry Arnsteinin ”osallistumisen tikkaat” (kuva vasemmalla) osoittaa, osallistavat politiikat mahdollistavat eriateisen osallistumisen: pelkästä tiedottamisesta tai jopa manipuloinnista todelliseen vallan luovuttamiseen asukkaille. Sallittu osallistumisaste ei ole ratkaiseva ainoastaan osallistumisprosessin merkityksellisyyden kannalta, vaan myös sen kannalta, miten se voi edistää merkityksellistä kulttuurienvälistä vuorovaikutusta kansalaisten keskuudessa. Jos osallistujat voivat vastata kyselylomakkeessa vain ”kyllä” tai ”ei”, se ei jätä tilaa argumenttien ja näkökulmien jakamiselle, ”toiseen” tutustumiselle ja stereotyyppien ja ennakkoluulojen murtamiselle. Vähemmän intensiiviset osallistavat prosessit, kuten kuulemiset, voivat kuitenkin olla hyödyllisiä, jotta voidaan vähitellen alkaa sitouttaa ja voimaannuttaa ryhmiä, jotka eivät ehkä pidä julkista poliittista päätöksentekoa heille sopivana tilana. Vaikka digitaaliteknologian

8. Ks. suosituksen CM/Rec(2022)10 liitteen kappale 32.

uudemmat kuulemisen ja osallistumisen muodot (esimerkiksi sosiaaliset verkostot, verkkoyhteisöfoorumit, vetoamukset ja joukkoistaminen) varmasti lisäävät osallistumisen määrää, ne uhkaavat joskus heikentää kansalaistoiminnan laatua. Tärkeintä on, että osallistuminen on merkityksellistä; jos ihmiset kokevat, että heidän panoksellaan ei ole potentiaalia todella vaikuttaa prosessiin, he ovat vähemmän motivoituneita osallistumaan ja suhtautuvat siihen kyynisesti.

Ihmisoikeuksien näkökulmasta on tarpeen helpottaa ennakoivasti sellaisten henkilöiden tai ryhmien osallistumista, jotka on perinteisesti suljettu ulkopuolelle tai joiden äänellä ei ole riittävästi tilaa julkisuudessa. Kulttuurienvälinen osallistuminen tarkoittaa, että kaikilla sidosryhmillä on oikeus osallistua, vaikka ne päättäisivätkin olla käyttämättä tätä oikeutta. Näin ollen maahanmuuttajataustaisuus tai vähemmistöön kuuluminen ei saisi itsessään merkitä esteitä osallistumiselle, ja koko prosessin on oltava syrjimätön.

Osallistumisen ei pitäisi rajoittua yhteen poliittisen prosessin osaan (kuten politiikan muotoiluun), vaan sitä olisi ihannetapauksessa sovellettava politiikan kehittämisen, täytäntöönpanon ja arvioinnin eri vaiheissa. Lisäksi aidosti kulttuurienvälinen yhteiskunta pyrkii soveltamaan kulttuurienvälistä osallistumista kaikilla julkisen toiminnan aloilla kaupunkisuunnittelusta kulttuuriin, koulutukseen ja seurantaan saakka.

Euroopan neuvosto on jo pitkään pyrkinyt edistämään osallistumista osana laadukkaamman demokratian rakentamista. Ministerikomitea hyväksyi kansallisen tason suuntaviivat kansalaisten osallistumisesta poliittiseen päätöksentekoon, joissa huomautetaan, että yhteistyö päätöksentekoprosessissa vahvistaa toimielimen vahvuutta ja parantaa päätöksenteon laatua. Vuonna 2018 Ministerikomitea hyväksyi jäsenvaltioille osoitetun suosituksen CM/Rec(2018)4 kansalaisten osallistumisesta paikalliseen julkiseen elämään, joka sisältää paikallisdemokraattista osallistumista koskevan politiikan periaatteet (liite A) sekä toimenpiteet, joilla kannustetaan ja vahvistetaan kansalaisten osallistumista paikalliseen julkiseen elämään (liite B). Suosituksessa ulkomaalaiset asukkaat sisällytetään nimenomaisesti kansalaisen määritelmään, jos se on aiheellista.

Myös muut kansainväliset elimet ovat korostaneet täysimääräisen, monipuolisen ja merkityksellisen osallistumisen merkitystä paikallistasolla – ks. esim. eurooppalainen peruskirja ihmisoikeuksien turvaamisesta kaupungeissa (European Charter for the Safeguarding of Human Rights in the City) ja United Cities and Local Governments (UCLG) -järjestön maailmanlaajuinen ihmisoikeuksia koskeva peruskirja (Global Charter-Agenda for Human Rights in the City), jonka on allekirjoittanut jo yli 400 kaupunkia. Peruskirjan 4 artiklassa kaupungit sitoutuvat toteuttamaan aktiivisia politiikkoja haavoittuvassa asemassa olevan väestön tukemiseksi ja takaamaan jokaiselle oikeuden kansalaisuuteen ja osallistumiseen. Peruskirjan 8 artiklassa, joka koskee oikeutta poliittiseen osallistumiseen, tunnustetaan, että kaupunkien on edistettävä äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden laajentamista kuntatasolla kaikkiin täysi-ikäisiin kansalaisiin, jotka eivät ole kyseisen maan kansalaisia kahden vuoden kaupungissa asumisen jälkeen.

Yhdistyneiden kansakuntien uusi kaupunkikehitysohjelma (New Urban Agenda, YK Habitat III) kehottaa kaupungeja kannustamaan osallistumista, luomaan yhteenkuuluvuuden ja omistajuuden tunnetta kaikkien asukkaidensa keskuudessa sekä luomaan julkisia tiloja, jotka osaltaan parantavat poliittista osallistumista. Kulttuurienvälisen mallin mukaisesti ohjelmassa sitoudutaan edistämään monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista kaupunkien inhimillistämisen keskeisinä osatekijöinä sekä luomaan institutionaalisia, poliittisia, oikeudellisia ja taloudellisia mekanismeja, jotka laajentavat osallistavia foorumeita, joilla voidaan osallistua mielekkäällä tavalla päätöksentekoon, suunnitteluun ja yleisiin seurantaprosesseihin.

Miksi tarvitsemme aktiivista kansalaisuutta ja osallistumista?

Sitoutuminen kulttuurienväliseen osallistumistapaan on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että kaikilla on tietoa, luottamusta ja mahdollisuus osallistua. Harkitse seuraavia argumentteja, kun perustelet laajaa ja monimuotoista osallistumista:

- ▶ **Edustavuus:** Osallistuminen (aina vaaleista vähemmän virallisiin menettelyihin) on mekanismi, jolla taataan edustus. Jos tietyt ryhmät ovat järjestelmällisesti aliedustettuina, niin kutsutusta osallistumisesta voi tulla ylimääräinen syrjäytymisen väline ja uhka demokratialle.
- ▶ **Monimuotoisuuden huomioon ottaminen:** "Superdiversiteetin" käsite⁹ opettaa meille, että meidän ei pitäisi enää miettiä, miten maahanmuuttajat "integroidaan" vaan miten järjestää osallistuminen yhteiskuntaan siten, että se heijastaa sen monimuotoisuutta. Sosiokulttuurinen monimuotoisuus

9. Vertovec, S. (2007), Super-Diversity and Its Implications, *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 1024–1054.

ulottuu paljon muuttoliikettä laajemmalle (esimerkiksi vanhukset, uskonnolliset vähemmistöt, vammaiset, etniseen vähemmistöryhmään kuuluvat ja ihmiset, joilla ei ole normatiivista seksuaalista suuntautumista).

- ▶ **Tehokkuuden parantaminen:** Väestön tarpeiden huomioon ottaminen tekee julkisista palveluista vaikuttavampia ja kustannustehokkaampia. Jos osallistavan prosessin suunnittelussa ja tuloksissa ei oteta huomioon merkittävän väestöosan tarpeita, resursseja kohdennetaan vain osaratkaisuihin. Julkisten politiikkojen kannatuksen lisääminen lisää myös niiden uskottavuutta ja kestävyyttä.
- ▶ **Merkityksellisen vuorovaikutuksen edistäminen:** Osallistava prosessi, joka onnistuu saamaan kaikenlaiset ihmiset mukaan ongelmien tunnistamiseen ja päätöksentekoon, ei ainoastaan tuota osallistavampia tuloksia, tiloja ja palveluja kaikille, vaan myös edistää merkityksellistä kulttuurienvälistä vuorovaikutusta ja näyttää ihmisille, että he voivat työskennellä yhdessä mielekkäällä ja rakentavalla tavalla. Ihannetapauksessa osallistava prosessi muistuttaa deliberatiivista (neuvottelevaa) prosessia – toisin sanoen ajatuksia herättävää, vapaaehtoista vuoropuhelua mielipiteistä, arvoista ja tavoitteista eri ryhmien ja yksilöiden välillä¹⁰. Deliberatiivisessa mallissa päätös tehdään parhaiden argumenttien eikä vallan perusteella, ja argumenttien vaihto johtaa myös toisen näkökulman parempaan ymmärtämiseen. Lisäksi tätä vaikutusta vahvistaa ”kontaktihypoteesi”, jonka mukaan erilaisista taustoista tulevien ihmisten välinen vuorovaikutus auttaa torjumaan stereotyyppioita ja vahvistamaan yhteistä identiteettiä, kunhan osallistajat ovat tasavertaisia ja ratkaisevat yhteistä ongelmaa¹¹.
- ▶ **Voimaantuminen:** Osallistavat prosessit ovat demokratian laboratorio, jossa opimme ilmaisemaan mielipiteitä ja ideoita, hyväksymään muiden ihmisten mielipiteitä ja tekemään kompromisseja noudattaen kommunikatiivisia ja demokraattisia ”pelisääntöjä”. Niistä voi tulla väline, jolla lisätään sellaisten ihmisten vaikutusmahdollisuuksia, jotka ovat aliedustettuina tai joilla ei ole suoraa poliittista edustajaa toimielimissä.
- ▶ **Luottamuksen rakentaminen:** Osallistumisella voidaan luoda tai vahvistaa yhteyksiä julkishallinnon ja sellaisten eri ryhmien välillä, jotka eivät tunne olevansa edustettuina eivätkä kuultuina, rakentamalla luottamuksen ja keskinäisen yhteenkuuluvuuden siteitä, joista on hyötyä tulevaisuudessa, erityisesti kriisien aikana.

Kumppanuus muiden hallintotasojen kanssa: alue- ja paikallisviranomaisten rooli aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen edistämisessä

Aktiivista kansalaisuutta ja osallistumista edistävien politiikkojen tavoitteena olisi oltava sellaisten yhteiskuntien luominen, joissa erilaisilla ihmisillä on oikeudet, taidot, tiedot, luottamus ja mahdollisuudet osallistua ja joissa viranomaiset suhtautuvat avoimesti ja myönteisesti monimuotoiseen osallistumiseen. Hallitusten velvollisuutena kaikilla tasoilla on tarjota tarvittavat keinot tehdä kanavista avoimia, läpinäkyviä ja helposti lähestyttäviä, jotta voidaan edistää osallistumista ja maksimoida osallistujien moninaisuus.

Jos kansalliset politiikat eivät kuitenkaan tarjoa tai eivät voi tarjota tehokkaita välineitä ulkomaalaisten kansalaisten osallisuuden edistämiseksi, alue- tai paikallisviranomaiset voivat tehdä paljon vaikuttaakseen tapaan, jolla erilaiset ryhmät ovat vuorovaikutuksessa ja tekevät yhteistyötä vallan ja resurssien jakamisessa. Useimmat kaupungit ovat perustaneet ulkomaalaisten asukkaiden neuvoo-antavia elimiä, joissa näillä neuvostoilla tai komiteoilla on neuvoo-antava rooli. Käytäntö on osoittanut, että tällaiset komiteat ovat vaikuttavia, kun asianomaiset uskovat prosessin todella vaikuttavan heidän jokapäiväiseen elämäänsä ja kun he voivat oma-aloitteisesti ilmaista aktiivisesti mielipiteensä sen sijaan, että odottaisivat, että heitä kuullaan ennalta määrättyissä asioissa. Ihannetapauksessa asianomaisen viranomaisen olisi tarjottava asianmukainen taloudellinen ja logistinen tuki.

Kun on kyse uusista tulokkaista, kansalaisuus ja äänioikeus eivät selvästikään takaa heidän osallistumistaan poliittiseen elämään. Lisäksi kaikilla maahanmuuttajilla ei ole samaa mahdollisuutta tai halua saada asuinmaansa kansalaisuutta. Tämän vuoksi valtioiden ja hallitusten on testattava vaihtoehtoisia ja innovatiivisia osallistumismuotoja, joiden avulla ulkomaalaiset voivat osallistua yhteisöjensä muokkaamiseen. Näitä muotoja ovat esimerkiksi keskustelufoorumit, pyöreän pöydän keskustelut paikallisten politiikkojen

10. Dryzek, J. S. (2000), *Deliberative democracy and beyond: Liberals, critics, contestations* (Oxford University Press).

11. Gaertner, S. et al. (2016), Categorization, Identity and intergroup relations teoksessa Todd D. Nelson (toim.) *Handbook of Prejudice, Stereotyping, and Discrimination*, 433–454.

yhteiskehittämistä, yhteistoteutusta ja yhteisarviointia varten sekä osallistava budjetointi, taide ja koulutus. Yksittäisten henkilöiden osallistuminen (esimerkiksi kansalaisjärjestöjen kautta) on olennaisen tärkeää, jotta voidaan vastata superdiversiteetin monimutkaisuuteen.

Keskeisiä kysymyksiä ovat, miten viranomainen voi suunnitella entistä kattavampaa ja merkityksellisempää osallistumista? Entä mitä tarvitaan ulkomaalaisten poliittisen ja yhteiskunnallisen osallistumisen lisäämiseksi? Yksi vastaus on tutkia edelleen vaihtoehtoisia osallistumismekanismeja – esimerkiksi laatimalla standardeja erilaisista sosiokulttuurisista taustoista tulevien ihmisten edustukselle (esimerkiksi ammattiliittojen hallitsevat elimet, koulujen johtokunnat, yhteisyritykset yksityisen sektorin ja valtiosta riippumattoman sektorin kanssa) tai ottamalla erilaisista sosiokulttuurisista taustoista tulevat ihmiset mukaan osallistumistiloihin (esimerkiksi ala- tai teemakohtaiset neuvostot, alue- ja kaupunginosaneuvostot tai kansalaisraadit). Lisäksi viranomaiset voivat edistää kulttuurienvälisiä mallia epävirallisemmissa osallistumistiloissa, erityisesti paikallisissa tiloissa, kuten kansalais- tai aluekeskuksissa, jotka ovat kohtaamispaikkoja ja asukkaiden välisen vuoropuhelun tiloja. Tätä varten kaupunkien on tunnistettava eri ryhmien johtohahmot ja työskenneltävä heidän kanssaan.

Yksi viranomaisten kohtaamista haasteista on vaikeus seurata sosiokulttuuriselta taustaltaan erilaisten asukkaiden osallistumista päätöksentekoprosessiin. Tietojen kerääminen on kallista, eikä lainsäädäntö aina salli sitä. Muut esteet liittyvät toimielimeen itseensä: on esimerkiksi olennaisen tärkeää kehittää kulttuurienvälisen osallistumisen ja yhteiskehittämisen valmiuksia paitsi osastoilla, jotka työskentelevät monimuotoisuuden tai osallistumiskysymysten parissa, myös koko julkisen henkilöstön ja ylempien päätöksentekijöiden keskuudessa.

Kulttuurienvälisen osallistavan prosessin suunnittelu

Keskeisiä tekijöitä, jotka on otettava huomioon suunniteltaessa osallistavaa prosessia kulttuurienvälisestä näkökulmasta, ovat muun muassa seuraavat:

Julkaiseminen: Poliitiikan innovointi edellyttää aina sisäistä tai ulkoista motivaatiota, joka liittyy väestön, organisaation tai viranomaisen itse tunnistaman haasteen tai tarpeen ratkaisemiseen. Viranomaisia on kannustettava kuuntelemaan ja ymmärtämään kansalaisten esiin tuomia uusia haasteita.

- ▶ Kerääkö ja analysoiko viranomainen tietoja, joiden avulla se voi tunnistaa kansalaisten kohtaamia uusia haasteita osallistavalla tavalla?
- ▶ Onko viranomaisella yhteyksiä esimerkiksi maahanmuuttajia, vähemmistöjä tai uskonnollisia ryhmiä edustaviin järjestöihin, jotta tarpeet tai haasteet voidaan tunnistaa heti, kun niitä ilmenee?
- ▶ Pystyykö paikallinen kansalaisyhteiskunta tunnistamaan osallistumishaasteensa ja tiedottamaan niistä?
- ▶ Tekeekö viranomainen säännöllisesti "osallistavia arviointeja" prosesseistaan?

Johtajuus ja sitoutuminen: Nämä ovat tärkeitä, jotta osallistumisprosessin vauhti voidaan yhdistää prosessin suunnitteluun ja toteutukseen. Tämän sitoumuksen on tultava esiin resurssien jakamisessa ja konkreettisten toimenpiteiden täytäntöönpanossa.

- ▶ Onko viranomainen virallisesti sitoutunut edistämään laajempaa osallistumista?
- ▶ Valtavirtaistaako viranomainen sukupuolinäkökulman?

- ▶ Tunnustetaanko, että erilaisista sosiokulttuurisista taustoista tulevilla ihmisillä on oikeus osallistua, joissakin tapauksissa riippumatta siitä, ovatko he kansalaisia vai pysyviä asukkaita?
- ▶ Ovatko poliitikot ilmaisseet halukkuutensa toteuttaa erityistoimia sen varmistamiseksi, että kaikki voivat osallistua?
- ▶ Onko resursseja (henkilöstö, varat) tunnistettu osallistumisen lisäämiseksi osallistavalla tavalla?
- ▶ Onko annettu virallinen sitoumus palautteen antamisesta täysin avoimesti?

Kohderyhmien tunnistaminen ja ymmärtäminen: Tiettyjen ryhmien osallistumisen kannustamiseksi meidän on ensin kerättävä tietoa olosuhteista ja analysoitava osallistumisen esteet (esimerkiksi kielelliset, tiedolliset, kulttuuriset tai taloudelliset esteet). Viranomaisilta edellytetään ennakoivaa asennetta, yhteydenpitoa kuhunkin ryhmään fasilitaattoreiden tai edustajien kautta ja vierailua asuinalueilla tai muissa paikoissa, joissa kohderyhmät kohtaavat.

Vaikka monimuotoisuuden kvantifiointi on erittäin haastavaa, se voi olla hyödyllinen menestyksen indikaattori. Määrällisesti ilmaistavissa olevien tietojen puute ei kuitenkaan ole tekosyy olla pyrkimättä sukupuolten tasapuoliseen edustukseen ja profilien tasapainoisempaan edustukseen siten, että otetaan huomioon sellaiset henkilöt, joita asia koskee mutta jotka eivät tavallisesti osallistu prosesseihin. Monet viranomaiset ovat ilmaisseet huolensa siitä, kuinka muutama henkilö tietystä ryhmästä ei voi edustaa koko ryhmää. Siksi intersektionaalisuuteen ja kohderyhmän monimuotoisuuteen perustuvaa lähestymistapaa tulisi noudattaa myös jokaisen identiteettiryhmän sisällä. Sen sijaan, että etsitään vähemmistöyhteisöjen ”edustajia”, vaikka todellisuudessa nämä yhteisöt ovat hyvin monimuotoisia, on hyödyllisempää pyrkiä laajaan osallistumiseen ja pohtia mahdollisesti esitettyjen näkemysten moninaisuutta kuin etsiä yhtenäistä vastausta. Viranomaisten tulisi pohtia seuraavia kysymyksiä:

- ▶ Olemmeko tunnustaneet, ketkä eivät yleensä osallistu ja kenen pitäisi osallistua?
- ▶ Miksi he eivät osallistu? Mitä todisteita meillä on tästä?
- ▶ Mitä tietolähteitä on olemassa niistä, jotka eivät osallistu?
- ▶ Missä ja miten ensimmäinen yhteys voidaan luoda myönteisellä tavalla?
- ▶ Onko näiden ryhmien edustajiin jo vakiintuneita yhteyksiä ja auttavatko vai haittaavatko nämä yhteydet intersektionaalista monimuotoisuutta?

Tavoitteet: Tavoitteiden määrittely on ratkaiseva askel osallistumiseen sitoutumisen muotoilussa. Kyse on osallistavan prosessin tavoitteiden ja merkityksellisyyden (mutta myös rajojen) määrittelemisestä tarkalla, saavutettavissa olevalla, mitattavissa olevalla, merkityksellisellä ja aikaan sidotulla (eli ”SMART”) tavalla.

Laajamittaisen ja edustuksellisen osallistumisen ei voida odottaa onnistuvan, ellei kyseessä ole jotain merkityksellistä osallistujille. Päätökset asukkaiden elinympäristöön vaikuttavista lähialueen interventioista (kuten lähipalveluista tai kouluista) ovat esimerkkejä tavoitteista, joiden merkityksellisyys on helposti ymmärrettävissä.

Yleisölle siirretty valta voi olla hyvä indikaattori osallistavan prosessin merkityksestä, mutta ei aina. Jos yhtenä tavoitteena on saavuttaa osallistava ja monimuotoinen osallistuminen tai luoda tiloja merkitykselliselle kulttuurienväliselle vuorovaikutukselle, voi olla tarpeen alentaa odotuksia osallistumisen intensiteetistä, koska kaikilla ei ole samoja resursseja osallistua. Tärkeää on, että tavoitteet määritellään selkeästi ja avoimesti. Lisäksi on tärkeää, että päätöksentekotilat (joissa osallistumisen tavoitteet määritellään) edustavat myös monimuotoisuutta.

- ▶ Onko osallistumisprosessin tarkoitus määritelty selkeästi?
- ▶ Ovatko tavoitteet merkityksellisiä koko väestölle tai ainakin kohderyhmille?
- ▶ Onko olemassa mekanisme, jolla yksilöt voivat määritellä omat tavoitteensa tai kyseenalaistaa virallisen tavoitteen?
- ▶ Siirretäänkö merkittävää päätösvaltaa, jotta osallistuminen kannattaa?
- ▶ Onko odotusten hallintaa harkittu?

Viestintäkanavat: Pääajatuksena on käyttää useita kanavia samanaikaisesti mahdollisimman monimuotoisen väestön tavoittamiseksi. Eri taustoista tulevien yhteisöjen tiedotusvälineiden ottaminen mukaan ja vähemmistökielillä viestiminen voi olla ratkaisevan tärkeää. Kasvokkain tapahtuva viestintä on perinteinen

mutta usein tehokas ”kanava”. Läsnäolo osallistavan prosessin tavoitteeseen liittyvissä paikoissa (esimerkiksi koulun uloskäynnillä, kun yritetään tavoittaa vanhempia, tai julkisessa liikenteessä sen parantamista suunniteltaessa) voi olla hyödyllistä tietyissä tilanteissa. Lisäksi avoimuuden taso ja viestinnän laatu koko prosessin ajan vaikuttavat merkittävästi ihmisten halukkuuteen osallistua.

- ▶ Viestitäänkö tavoitteista ja niiden merkityksestä selkeästi ja lyhyesti (tavallisin sanoin, jotka eivät ole liian abstrakteja)?
- ▶ Onko viesti sovitettu eri yleisöille?
- ▶ Hyödynnetäänkö erilaisia viestintäkanavia?
- ▶ Onko olemassa uusia tapoja sitouttaa ihmisiä?
- ▶ Tarvitaanko muita kieliä kaikkien niiden ihmisten tavoittamiseen, jotka halutaan ottaa mukaan?

Osallistavat työkalut: On tärkeää löytää prosessille avoin ja helposti lähestyttävä suunnitelma ja määritellä eri henkilöprofileille tarjottava tuki (myös kielellinen). Kaikilla osallistumistasoilla on tärkeää pohtia, missä ja milloin prosessi toteutetaan. On myös tärkeää suunnitella realistisesti eritasoisia osallistumis- ja sitoutumisvaihtoehtoja ja tarjota mahdollisuuksia niille, jotka haluavat osallistua, mutta eivät uskalla osallistua julkiseen keskusteluun.

Osallistumisprosessien suunnittelu saa meidät tietoisiksi siitä, että meillä on ristiriitaisia tavoitteita: tarjotaan ihmisille mahdollisuus tehdä monimutkaisia ja merkityksellisiä päätöksiä ja samalla saadaan mukaan mahdollisimman monta ihmistä. Tarkoituksena ei ole maksimoida osallistujien monimuotoisuutta vain muodon vuoksi vaan etsiä erilaisia näkemyksiä ja näkökulmia, joita alueella on ja joita tulee kuulla. Merkittävä haaste onkin, miten osallistumisprosessi suunnitellaan siten, että näiden kahden tavoitteen välillä saavutetaan hyvä tasapaino. Kun viranomaiset ottavat roolin fasilitaattoreina koordinaattoreiden sijaan, he voivat usein auttaa luomaan perustan suuremmalle yhdenvertaisuudelle ja auttaa osallistujia tuntemaan, että he omistavat prosessin.

Myös logistiikkaa on tarkasteltava kulttuurienvälisestä näkökulmasta. Tämä voi tarkoittaa tapaamisten järjestämistä osallistujille sopivina aikoina (mahdollisesti virka-ajan ulkopuolella) ja heille sopivassa paikassa (yhteisössä tai julkishallinnon rakennuksessa). Myös kulttuurisesti sopivien virvokkeiden ja rukouspaikkojen/-aikojen saatavuus sekä erityistarpeet, kuten ilmaiset lastenhoitojärjestelyt, tulee ottaa huomioon.

- ▶ Sopivatko osallistumisen työkalut, tilat ja tavat kaikille ja toivottavatko ne kaikki tervetulleiksi?
- ▶ Ovatko osallistaville prosesseille valitut tilat kutsuvia?
- ▶ Onko olemassa prosesseja, joissa uudet osallistujat toivotetaan tervetulleiksi ja heille tarjotaan tietoa ja koulutusta?
- ▶ Kuuluuko osallistavaa prosessia fasilitoivien ihmisten tiimiin ihmisiä, joiden profiili vastaa niitä, joita haluamme houkuttaa osallistumaan?
- ▶ Onko olemassa esteitä (esimerkiksi kieli, paikka, aika, liikenne, lastenhoito, ruoka, kannustimet tai valtdynamiikka), jotka on otettava huomioon prosessin aikana?
- ▶ Tiedotetaanko prosessiin liittyvistä tukijärjestelmistä ja ovatko ne kaikkien saatavilla vai ovatko ne liian monimutkaisia käyttää?
- ▶ Onko olemassa useita tapoja antaa palautetta ja jakaa mielipiteitä?
- ▶ Onko tarjolla eritasoisia osallistumisvaihtoehtoja?
- ▶ Onko deliberatiivinen (neuvotteleva) prosessi ja kantojen vaihto mahdollista?

Arviointi Arviointi- ja palauteprosessien olisi oltava yhtä osallistavia kuin itse päätöksentekoon osallistuminen. Tätä varten on hyödynnettävä uudelleen erilaisia viestintäkanavia ja prosessin aikana syntyneitä toimijaverkostoa. Samalla se on uuden osallistumissyklin alku, kun tehdään johtopäätöksiä siitä, missä määrin osallistumistavoitteet on saavutettu, mikä on toiminut ja miten osallistumista voidaan parantaa tulevaisuudessa.

- ▶ Missä määrin osallistavan prosessin tavoitteet on saavutettu?
- ▶ Missä määrin osallistumisen monimuotoisuutta koskevat tavoitteet on saavutettu?
- ▶ Mitä johtopäätöksiä voimme tehdä osallistumisprosessin vahvuuksista ja heikkouksista parantaaksemme sitä seuraavalla kerralla?

- ▶ Onko tapahtumia ja viestintäkanavia suunniteltu siten, että osallistavan prosessin tuloksista voidaan antaa palautetta ja että ne tavoittavat kaikki?

The Intercultural City Step by Step -käsikirja tarjoaa paikallistason viranomaisille useita periaatteita, jotka ohjaavat tehokkaita lähestymistapoja. Seuraavat käsikirjan suositukset voivat olla hyödyllisiä kaikille hallinnon tasoille:

- ▶ Tunnustetaan, että vähemmistöyhteisöissä voidaan kokea, että kuuleminen on aiemmin ollut tehontonta. Yhteisöt voivat myös suhtautua epäilevästi kuulemisen tuloksena mahdollisesti tapahtuviin muutoksiin. Usein tämä on parasta kohdata suoraan heti alussa.
- ▶ Tuloksissa olisi mainittava se, mistä on sovittu, mutta myös se, mistä asioista on erimielisyyttä tai mitkä alueet vaativat lisätyötä ratkaisun löytämistä varten.

Samassa käsikirjassa korostetaan myös, että osallistavat prosessit ovat luonteeltaan epävarmoja. Järjestäjien ja toteutuksesta vastaavien toimijoiden on varauduttava tähän.

Muut lähteet ja resurssit

Euroopan neuvosto, (2017) *Guidelines for civil participation in political decision making* (Ministerikomitean hyväksymä 27.9.2017).

- ▶ (2018), *Euroopan neuvoston ministerikomitean jäsenvaltioille osoitettu suositus CM/Rec (2018)4 kansalaisten osallistumisesta paikalliseen julkiseen elämään*. Ministerikomitean hyväksymä 21.3.2018.
- ▶ (2021) *Model Framework for an Intercultural Integration Strategy at the National Level. Intercultural integration strategies: Managing diversity as an opportunity*, CDACI (Steering Committee on Anti-Discrimination, Diversity and Inclusion), Euroopan neuvosto, lokakuu 2021.
- ▶ (2022) CM/Rec(2022)10, *Recommendation on multilevel policies and governance for intercultural integration*.

Gebhardt, D. ja Pérez-Ramírez, M. (2018), *El Desarrollo de procesos participativos en el ámbito local* (Publication RECI- Kaleidos).

Gebhardt, D., Zapata-Barrero, R. ja Bria, V. (2017), "Trajectories of young people of diverse origin in Barcelona. Exploring trends and patterns." *GRITIM-UPF Policy Series*, 5.

ICC (2017), *Conclusions from ICC Milestone Event*. Lissabon, 28.–29.11.2017. [Euroopan neuvosto](#).

- ▶ (2017), *Declaration of the Intercultural Cities' Milestone Event "Urban policies for inclusive migrant integration and diversity advantage"*. Lissabon, 28.–29.11.2017. Euroopan neuvosto.
- ▶ (2017) *Migrant representation & participation bodies in the intercultural city: key considerations & principles*, Intercultural Cities Policy Brief, Euroopan neuvosto.
- ▶ (2017), *Participatory and Deliberative Democracy Strategies for the Intercultural City*. Euroopan neuvosto.
- ▶ (2018), *Scoping Paper: Participation in Intercultural Cities*. Euroopan neuvosto.
- ▶ (2018), *Living together in inclusive democracies: how can the intercultural approach promote participation in diverse societies?* ICC:n Thematic Seminar -raportti, Teneriffa, 26.–27.4.2018. Euroopan neuvosto.
- ▶ (2021), *The intercultural city step by step. A practical guide for applying the urban model of intercultural inclusion*. Euroopan neuvosto.
- ▶ (2021). *Welcome Policy*. Portuguese Network of Intercultural Cities.

International Observatory on Participatory Democracy: An international network of cities, entities, organisations and research centres on participatory democracy at local level.

Participedia – An international database of participatory processes.

Perrin, A. ja MacFarland, K. (2008), "The Sociology of Political Representation and Deliberation", *Sociology Compass* 2, 4, 1229–1244.

Eurooppalainen peruskirja *The European Charter for the Safeguarding of Human Rights in the City* (2000). Saatavilla osoitteessa: <https://uclg-cisd.org/en/news/european-charter-safeguarding-human-rights-city>.

- ▶ Global Charter-Agenda for Human Rights in the City of United Cities and Local Governments (2011). Saatavilla osoitteessa: https://www.uclg-cisd.org/sites/default/files/UCLG_Global_Charter_Agenda_HR_City_0.pdf.

New Urban Agenda of the United Nations Habitat III Programme (2016). Saatavilla osoitteessa: <https://habitat3.org/the-new-urban-agenda/>.

Wood, P. (2010), *Intercultural Cities: Towards a Model for Intercultural Integration* (Euroopan neuvosto).

Euroopan neuvosto (2015), *Euroopan neuvoston ministerikomitean jäsenvaltioille osoitettu kulttuurienvälisiä integraatiota koskeva suositus* CM/Rec(2015)1.

- ▶ (2021), *Kulttuurienvälisen integraation strategiat: monimuotoisuuden hallinta mahdollisuutena. Kansallisen tason kulttuurienvälisen integraatiostrategian malli*, Euroopan neuvosto.
- ▶ (2022), Committee of Ministers Recommendation on multilevel policies and governance for intercultural integration CM/Rec(2022)10.

Guidikova, I. (2015), "Intercultural integration: a new paradigm for managing diversity as an advantage" teoksessa Zapato-Barrero, R. (toim.), *Interculturalism in Cities: Concept, Policy and Implementation*, Elgar.

- ▶ "The intercultural integration approach: cities realising the diversity advantage"

Schnapper, D. (2007), *Qu'est-ce que l'intégration?*, Éditions Gallimard.

Friends of Europe -tapahtuma: The Benefits of Intercultural Inclusion in Cities. Saatavilla osoitteessa: <https://www.friendsofeurope.org/events/diversity-management-at-the-city-level-the-benefits-of-intercultural-integration/#speakers>.

Integrating Cities Charter. Saatavilla osoitteessa: <http://www.integratingcities.eu/integrating-cities/charter>.

Monimuotoisuus on keskeinen nyky-yhteiskuntien piirre, ja se on todellista erityisesti kaupungeissa. Vaikka erilaisista kansallisista, etnisistä, kielellisistä ja uskonnollisista taustoista tulevat ihmiset ovat vaikuttaneet suuresti sodan jälkeiseen vaurastumiseen, alkuperään, kulttuuriin ja ihonväriin liittyvää eriarvoisuutta on edelleen ja moniarvoisuutta, identiteettiä ja yhteisiä arvoja koskevia huolia hyödynnetään usein poliittisesti. Tasa-arvon ja yhtenäisyyden edistämisen haasteesta on tullut entistä kriittisempi kulttuurisesti monimuotoisissa yhteiskunnissa. Kaupungit ovat ainutlaatuisessa asemassa ideoimaan ja testaamaan tätä haastetta koskevia vastauksia.

Euroopan neuvosto ja sen kumppanikaupungit ovat kehittäneet ja vahvistaneet integraatiota ja osallisuutta koskevan kulttuurienvälisen lähestymistavan, jonka avulla kaupungit voivat hyötyä muuttoliikkeestä ja kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja minimoida niihin liittyviä riskejä. Kymmenen vuoden aikana tämän työn aloittamisesta on saatu yhä enemmän näyttöä siitä, että monimuotoisuuden tunnustaminen ja hallinnoiminen voimavarana tuottaa myönteisiä tuloksia luovuuden, hyvinvoinnin ja taloudellisen kehityksen kannalta.

Kulttuurienvälisiä kaupunkeja koskeva ohjelma (ICC) kutsuu Euroopan ja muiden alueiden kaupunkeja tutkimaan ja soveltamaan toimintalinjoja, joissa monimuotoisuutta voidaan hyödyntää henkilökohtaisessa ja yhteiskunnallisessa kehitystyössä.

www.coe.int

Euroopan neuvosto on maanosansa johtava ihmisoikeusjärjestö. Sillä on 46 jäsenvaltiota, mukaan lukien kaikki Euroopan unionin jäsenet. Kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion suojaamiseksi tehdyn Euroopan ihmisoikeussopimuksen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin valvoo ihmisoikeussopimuksen täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa.

Translation co-funded
by the European Union

